

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbydelsesskrift

til

Afgangsprøverne og Aarsprøven

i

Frederiksborg lærde Skole 1872.

Indhold:

- A. Om Forhøjelse af Skolepengene. Om Nedlæggelse af 1ste og 2den Klasse.
- B. Skoleefterretninger.

Frederiksborg.

Trykt i Chr. Hansons Officin.

1872.

A.

Om Forhøjelse af Skolepengene SS. 1—5; Om Nedlæggelse af
1ste og 2den Klasse SS. 5—16.

cerede Disciple findes i 2den til 5te Klasse, bliver de 144 Rdl., som 1ste Klasse fritages for aarlig at betale, at udjævne paa 30 Elever i de øvrige Klasser, saaat hver Elev faaer et Paalæg af $4\frac{1}{5}$ Rdl. aarlig. De aarlige Skolepenge i disse Klasser ville da blive 67 Rdl.

Denne Skole søges af ikke faa faderløse Børn. Billigheden synes derfor at fordre, at Overgangen til at betale forøgede Skolepenge gjøres saa lidet besværlig som muligt. Der er Enker, som have Børn her i Skolen, der kun ved den strengeste Økonomi see sig istand til at udrede de nu normerede Skolepenge. Skulde pludselig en forøget Udgift skaffes tilveje, kunde let Følgen blive, at de bleve nødte til at tage deres Børn ud af Skolen, thi man maa vel erindre, at der kun er ringe eller ingen Udsigt til nye Beneficier for særlig begavede Disciple i det første eller de første Aar, naar 1ste og 2den Klasse nedlægges, da det dog vilde være ubilligt at tage disse fra de Disciple, der allerede have dem. Jeg tillader mig derfor at foreslaa, at det forøgede Skolekontingent indtræder efterhaanden, som nye Disciple optages, medens de Børn, som allerede ere indsatte i Skolen, vedblive at betale det Kontingent, som gjaldt, da deres Forældre bestemte sig til at forskaffe deres Børn Undervisning i den lærde Skole eller Realskolen.

Med Hensyn til Beneficiernes Fordeling tillader jeg mig at fremkomme med et Forslag, som jeg beder det høje Ministerium tage under velvillig Overvejelse. Det ligger i Forholdenes Natur, at hver enkelt Discipel, der søger den lærde Skole eller den højere Realskole, maa koste Staten forskjelligt efter de forskjellige Steder i Landet, hvor Skolerne ligge. Skjønt Skolepengene ere højere og Beneficiepladsene færre ved Statsskolen i Kjøbenhavn end ved de øvrige Statsskoler, er Søgningen til Skolen derfor ikke aftagen, da Befolkningen i Byen er saa stor og Evnen er saa rig. I Ribe derimod forholder det sig lige omvendt, baade Indbyggerantallet og Formueomstændighe-

derne ere kun ringe, og hver Discipel i denne Skole koster Staten forholdsvis meget. Men ligesom Postvæsenet, Telegraphvæsenet o. l. ogsaa komme de mere afsidesliggende, tyndere befolkede og mindre velstaaende Egne tilgode, uagtet Udgifterne dertil for disse Egne forholdsvis ere større, saaledes er der ogsaa og bør der fremdeles være sørget for, at saadanne Dele af Landet ikke savne en nogenlunde let Adgang til den højere Skoleundervisning. Den fattige Egn og de strengere og tarveligere Livsforhold frembringe ikke de fattigste Aander eller de daarligste Arbejdere i Aandens Rige. Man maa ogsaa vel betænke, at en lærd Skole under disse Tidens politiske Partistridigheder og religiøse Sektereri er eller bør være en stræng Planteskole for Aandens forskjellige Magter, som her indpodes og plejes i de unges Sjæle uden Hensyn til Døgnets vekslende Stemninger. En Samling af 10 Mennesker, der efter en fleraarig, alvorlig Forberedelse i Videnskabens forskjellige Sfærer have indviet hele deres Liv til Skolegjerningen, til at udvikle og pleje det aandelige Menneske hos de unge, som ere dem betroede, og føre deres Disciple til det Punkt, at de, naar de forlade Skolen, ere modne til, hver efter sin Begavelse, at deltage med i Kulturlivets Fremme, en saadan lille lærd Koloni mener jeg er en Velsignelse for den Egn eller den driftige Handelsby, hvor den findes. Vi se, hvorledes vort Naboland Sverig har spredt sine i Forhold til Antallet hos os talrige Statsskoler, og hvorledes Norge stadig forøger sines Antal.

En lille Hjælp til at udjevne noget Forskjellen mellem den bemidlede Skole i en rig Egn og den Statsskole, der virker i materiel Henseende under mindre gunstige Forhold, og til at lette noget de ubemidlede Samfundsklasser Adgang til den højere Dannelse, synes at kunne naaes ved at uddele Skolebeneficierne paa en noget anden Maade end tidligere. Ved Bekjendtgjørelse af 9de Marts 1865 er det bestemt, at en sjette Del af alle de Disciple, der søge de

højere Statsskoler udenfor Kjøbenhavn, kan faa fuldstændig fri Undervisning. Fordelingen af disse Fripladse sker jo nu saaledes, at en sjette Del af hver enkelt Skoles Disciple indstilles til at nyde dem, uanseet, om maaske i en anden Skole ligesaa værdige eller endog værdigere maa betale fuld Skolekontingent. Det er en Forandring i dette Forhold, som jeg vover at komme med et Forslag om til det høje Ministerium. — Enhver, der har havt med Beneficiernes Fordeling at gjøre, veed, med hvilken Omhu og Nøjagtighed Rektorerne Indstilling om Beneficier i deres respektive Skoler i de sidste Aar er bleven gennemgaaet og undersøgt lige indtil de mindste Enkeltheder af Ministeriet. Det er denne Kjendsgjerning, der giver mig Haab om, hvis mit Forslag ellers indeholder Noget, der er værd at forsøge, at det høje Ministerium vil og kan paatage sig det noget forøgede Arbejde, som derefter vilde komme til at hvile paa dets Embedsmænd. Jeg troer, at den lige Ret for alle bedre vil ske Fyldest, og at enhver over hele Landet bedre vil komme til at føle, at der kun er to Ting, der give Berettigelse til Beneficier, Begavelse og god Opførsel paa den ene Side, Trang paa den anden, naar Ministeriet, der jo allerede ved Bestemmelsen af Beneficier for de enkelte Skoler maa have dannet sig bestemte Principer for Bevilgelsen, nu udvider disse saaledes, at det bliver en Sammenligning mellem alle Skolers Disciple under eet, som maa afgjøre, hvilke af disse der ere værdige til Understøttelse, hvorved det jo unegtelig kan hænde sig, at een Skole faaer faa, en anden forholdsvis mange Fripladser eller Dele deraf. Thi medens en Skole nu kan gjøre Fordring paa f. Ex. 20, naar den har 120 Disciple, men kun paa 12, naar den har 70, vil efter mit Forslag maaske det omvendte Forhold kunne finde Sted. Jeg tillader mig altsaa at foreslaa, at, naar Forhøjelsen af Skolekontingentet indtræder, foretages Beneficiefordelingen til alle Skolers Disciple under eet af Ministeriet, idet de forskellige Rektorer iforvejen have indstillet dem af deres

Disciple, som de mene bør komme i Betragtning ifølge bestemte af Ministeriet angivne Kvalifikationer. I Begyndelsen vil der naturligvis være Vanskeligheder at overvinde især med Hensyn til «de særligt begavede», men jeg troer ikke, at Sagen vil vise sig mindre udførlig, end den Prøvsættelse, som hvert Aar skeer ved alle de belgiske Statskoler under eet (concours universel) og hvori alle Disciple skulle deltage.

Frederiksborg Skole, den 21de Maj 1872.

Underdanigst

C. Berg.

II.

Om Nedlæggelsen af 1ste og 2^{den} Klasse.

Alle ere vel enige i, at de væsentligste Punkter i Loven af 1ste April f. A. om de højere Statsskoler, er dels Bestemmelsen om Oprettelsen af to Linier i Undervisningen og de deraf følgende to Slags Adgangsprøver til Universitetet, dels Ophævelsen af de tidligere bestaaende to nederste Klasser; hvortil endnu bør føjes Indskrænkningen af den daglige Skoletid med en sjette Del. Disse tre Bestemmelser staa ikke i nogen organisk Forbindelse med hverandre. Ved at de sættes i Værk næsten samtidig, vanskeliggjøres i høj Grad Skolens Arbejde. Det er dette, jeg har følt mig opfordret til at eftervise i de efterfølgende Blade. Gid det maatte lykkes mig at bevæge en eller anden af de forskjellige, som have Afgjørelsen i deres Hænder, til at kæmpe for, at en lidt længere Frist indrømmes Skolerne i det mindste med Hensyn til Udførelsen af een af disse Forandringer.

Hvad den første Bestemmelse angaar, er det bekjendt, at den baade er bleven forsøgt og endnu er Gjenstand for Forsøg over næsten hele Europa. Det forstaaes derfor let, at vi ogsaa her hjemme maatte blive berørte af Bevægelsen, men gjennemlæser man Stridsskrifterne for og imod en saadan Ordning, navnlig hos vore Naboer mod Syd, synes Kampen rigtignok at ville forblive staaende i flere Aar, saa modsatte ere Anskuelserne og saa fordærlige skildres Følgerne, hvis man enten holder fast ved det gamle eller gaaer ind paa det nye. Med dette for Øje kan man ikke nægte, at den nye Lovbestemmelse hos os om de to Linier i Undervisningen er given med Forsigtighed og er modtagelig for Udvidelser og Indskrænkninger, eftersom Erfaringen skulde gjøre disse eller hine nødvendige. Kun maa jeg tillade mig at sige saavel det høje Folketing som ogsaa det høje Landsting, at de begge have svigtet de «ømme» Fædres og de «grædende» Mødres Haab, thi hvor lette Methoder man end vil kunne opfinde, hvor lempelig man end vil være i sine Fordringer, vil den nye Ordning, saadan som den nu foreligger, forlange et Arbejde af Børnene netop i de Klasser, som man tidligere mente bleve anstrængte for meget (5te og 6te d. e. de nye 3die og 4de Kl.), at det selv for mig, der ikke har troet paa hine gamle Klager, hvor Skolerne havde en virkelig Styrer, undertiden seer lidt betænkelig ud. Man indvende ikke, at Undervisningstiden jo dog er bleven formindsket med 6 Timer om Ugen¹⁾. Thi netop ved denne Indskrænkning kan der opstaa forskjellige Slags Besværligheder baade for Skolen og Disciplenes Forældre. (Jeg taler i hele denne Sag om de lærde Skoler udenfor Kjøbenhavn.) Tidligere lod man i Mellemklasserne Disciplene udføre paa Skolen en Del af de nødvendige skriftlige Arbejder, hvorved baade Hjemmearbejdet lettedes, en eller anden lille

---

¹⁾ Vi ældre fandt os ikke trykkede under vor Skolegang, skjønt den daglige Undervisningstid var 7 eller 8 Timer.

Haandsrækning ydedes af Læreren, og, hvad der ikke kan skattes højt nok, det blev lettere at kontrollere Disciplenes skriftlige Hjemmearbejder uden at komme til at saare nogen ved ufortjent Mistanke med Hensyn til Benyttelse af utilladelig Hjælp. Ogsaa hvad der mundtlig skal gøres Rede for paa Skolen, vil nu fordre noget mere Arbejde hjemme, fordi hvert Fags ugentlige Timeantal er blevet indskrænket, medens det Minimum, som forlanges ved Opryknings- og Afgangsprøven i 4de (tidligere 6te Klasse), allerede er saa lavt, at vi næppe kunne gaa længere ned. Følgen kan derfor let blive, at Byrden flyttes for en Del fra Skolen til Hjemmet, saaat der foruden det almindelige Tilsyn med, at Børnene bestille noget, naar de ere hjemme, ogsaa her maa ydes dem bestemt Hjælp i visse Fag. Forholdene hos vore Naboer hinsides Sundet i denne Henseende anseer jeg for meget uheldige. Det er jo bekjendt, at de lange Ferier ved de svenske Skoler benyttes til at meddele Disciplene en omhyggelig privat Undervisning. Da de egentlige Skolepenge ved de svenske Statsskoler ere meget lavt ansatte, kunne Forældrene vel nok finde sig i denne Tingenes Tilstand, hvad det økonomiske angaaer; hos os derimod, hvor Skolepengene efter den nye Forhøjelse ville blive temmelig store, vil det for mange Familier udenfor Kjøbenhavn være vanskeligt at lønne ordentlige private Hjælpelærere til at understøtte deres Børn, hvor Skolen svigter. Og uanseet Pengespørgsmaalet er en saadan Fordeling af Skolearbejdet i høj Grad mislig, fordi den ikke blot vil kræve mere Tid og Anstrængelse af Disciplene, men ogsaa fordi den tilintetgjør Skolens organiske Helhed og let kaster en slappende Tvivl og Usikkerhed ind i de unges Sjæle. Med denne Lovbestemmelse om forkortet Skoletid for Øje at træffe det rette og komme til nogenlunde klar Indsigt i, hvad der nødvendig maa gennemgaaes paa Skolen og hvad man tør lade Disciplene paa egen Haand forberede sig paa hjemme, er ingenlunde

let og vil fordre megen Omtanke af hver enkelt Lærer og stadige Overvejelser mellem Lærerne indbyrdes.

Men der er to andre Bestemmelser, der ogsaa i Begyndelsen ville fordre i det enkelte gaaende Raadslagninger, og hvor let Misgreb kan gjøres. For det første skal Oprykningsprøven fra 4de (tidligere 6te) Klasse nu ogsaa være en Afslutningsprøve i to saa betydningsfulde Fag som enten Latin eller Mathematik. Da ingen i dette Punkt kan beraabe sig paa Erfaring, denne Pædagogernes sikreste Støtte, kan det jo nok være, at nogles Ængstelighed vil vise sig ugrundet. Men efter et almindeligt Skjøn stiller det sig rigtignok som lidt vanskeligt, at holde Afslutningsprøve i disse Fag med 15 til 16 Aars Dreng, da det første af de fire Aar, hvori de have søgt Skolen, mere eller mindre vil gaa hen med at faa dem satte paa omtrent samme Standpunkt. Man betænke, med hvor overordentlig forskellige Kundskaber de, som nu skulle optages i 1ste (tidligere 3die) Klasse, ville være udrustede, og efter hvor forskellige Metoder de ville være underviste i Regning, Sprog og Naturhistorie, og hvor umuligt det vil være for Skolen at forlange bestemte Metoder, hvorefter de, som optages i Begynderklassen, skulle være oplærte.

Den anden Side, som ikke tør lades ude af Betragtning, naar man overvejer, hvilke nye Krav der stilles til Skolen ved Loven af 1ste April f. A., er Bestemmelsen om, at de, der have bestaaet Oprykningsprøver i 4de (tidligere 6te) Klasse, have samme Rettigheder, som de, der have underkastet sig Præliminærexamen af den højere Grad. I et saa lille Land som vort, er det nødvendigt af økonomiske Hensyn, at den højere Undervisning maa blive mere impliceret end i de større Lande, hvor Tilgangen til de forskellige Slags af Undervisning er saa stor, at Læseplanen for dem, der ville underkaste sig den sproglig-historiske, og for dem, der ville tage den matematisk-naturvidenskabelige Prøve, og endelig for dem, der ville tage een af Præliminærexaminerne, kan lægges med dette

enkelte Maal for Øje, medens hos os de forskjellige Slags af Disciple, navnlig i Mellemlklasserne, i mange Fag skulle undervises sammen. Foruden den økonomiske Nødvendighed troer jeg nu visselig, at der er noget højere, som Lovgivningsmagten og Ministeriet have havt i Sigte ved denne Forening af de saakaldte Præliminærexaminer og Studenterexaminer. Statsmagterne have villet bidrage deres til, at de Børn, der forberedes i den egentlige Skole, for senere at optages i en af de forskjellige Fagskoler, som danne deres Lærlinge for vigtige Bestillinger i det borgerlige Liv, i Handels-, Industri- og Haandværksskoler, have iforvejen erhvervet sig en mere almindelig, mere ideel Dannelse. Man har villet modarbejde den stærke Fremtrængen af Nyttighedsprincippet ved at give dem, der have foretrukket at arbejde 1 Aar i 3die (5te) og 1 Aar i 4de (6te) studerende Klasse og saaledes have vundet en mere alsidig Indsigt, visse Rettigheder, naar de her afslutte deres egentlige Skolegang for derfra at gaa over i det praktiske Liv eller til de særlige Fagskoler. Hvorvidt Forsøget vil lykkes, kan naturligvis ingen afgjøre. Saameget er vist, at den Omstændighed, at Udgangen af 4de (tidligere 6te) Klasse skal være en Afgangsprøve for dem, der med det samme forlader Skolen, giver Bestemmelsen et Fortrin for t. Eks. de tyske Skoler, hvor det blot at have søgt et Gymnasiums Sexta-Tertia giver bestemte Rettigheder, som eetaarig Militærtjeneste o. a., uden at nogen Afgangsprøve er bestaaet.¹⁾ — Medens denne Bestemmelse i Loven af 1ste April f. A. saaledes kommer Livet i Almindelighed til Gode, ses det let, at Skolens Arbejde i høj Grad forstørres ved saadanne tre Slags Prøver i 4de (tidligere 6te) Klasse, idet nogle af Disciplene skulle der afslutte deres hele Skolekursus, enten efterat have søgt

---

¹⁾ Iøvrigt fordre nu i Tyskland mange Skolemænd en bestemt Afslutningsprøve, ligesom hos os, til Gjengjæld for Meddelelse af Rettigheder.

den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling eller den sproglig-historiske, andre derimod underkaste sig en Oprykningsprøve enten i den første eller anden af disse Afdelinger, for derefter at optages i 5te (tidligere 7de) Klasse, hvor de to Slags studerende i nogle Fag skulle være samlede, i andre undervises hver for sig.

Hvor villig og virksom Lærerstanden end vil vise sig forat Lovens Bestemmelser kunne føres ind i Livet, synes det mig dog farligt, at der stilles Skolen for mange Opgaver paa een Gang. Den nye Undervisningsmaade, der maa fremkomme, dels paa Grund af de to Slags Afslutninger, dels fordi den daglige Undervisningstid er bleven betydelig indskrænket, vil sandelig lægge alvorlig Beslag paa den samvittighedsfulde Lærer. Skal nu dertil komme foruden Nedlæggelsen iaar af 1ste Klasse, straks næste Aar ogsaa Ophør af 2den Klasse, er jeg rigtignok bange for, at denne — efter min Mening unødvendige — Hast vil blande de forskellige Opgaver saaledes ind i hinanden, at det vil blive helt vanskeligt at afgjøre, naar Misligheder vise sig, hvor Grunden dertil er at søge, om i Bifurkationen, Tvedelingen af hele Undervisningsstoffet eller i de Vanskeligheder, som ere fremkaldte ved at den begyndende Undervisning i Sprog, Naturhistorie o. s. v. er lagt udenfor Skolen.

Skjønt jeg ikke finder de Grunde, man har anført for Nedlæggelsen af 1ste Klasse, for rigtige, tror jeg dog, at dens Ophør ikke saaledes vil gribe ind i Skolens hele Liv som 2den Klasses, da der overalt i Landet findes Kræfter, der kunne yde en nogenlunde tilstrækkelig Forberedelse i den elementære Viden, som skal være tilstede, naar Disciplene optages i Skolernes nuværende 2den Klasse. Ved Udgangen af 2den Klasse derimod skal Disciplen ikke blot have faaet sin Aand gjort modtagelig for Kundskabers Meddelelse, men der skal allerede være begyndt paa at bringe en bestemt Orden til Veje i hans Viden, der skal være sat Skik paa hans smaa Kundskaber. Kort sagt:

Grunden, hvorpaa hele Bygningen i de følgende Klasser skal opføres, lægges her efter en bestemt Plan.

Den almindelige Mening er jo visselig, at de egentlige Skolemænd ere Folk, der ikke bør have det afgjørende Ord, hvor Talen er om det betimelige i Forandringer af de bestaaende Skoleforhold, fordi de ere Part i Sagen. Paa den anden Side vil den Mening ikke tabe sig i mange Kredse, at Pædagogiken ikke er nogen Kunst, der særlig forlanger at læres og indøves, men noget, der kommer af sig selv, naar blot de fornødne Kundskaber ere tilstede. Jeg slutter mig til den, der ræsonerer saaledes: Naar jeg vil have en begrundet Dom om en lærd Gjenstand, om politiske Sager, om Agerdyrknings Forhold, henvender jeg mig til de Mænd, under hvis Studier eller Erfaringer Spørgsmaalet henhører; men naar jeg vil høre en begrundet Mening om det tilraadelige eller det utilraadelige i pludselig at løsne fra Skolen de egentlige Elementærklasser samtidig med at Afgangsklasserne gives en væsentlig forandret Indretning, saa spørger jeg ikke erfarne Politikere eller Jurister eller Historikere eller Agronomer eller den almindelige Menneskeforstand, men Skolemændene, Pædagogerne baade dem fra Realskolerne og dem fra de lærde Skoler. Thi her er jo ikke Tale om at kuldkaste den bestaaende Ordning af det højere Skolevæsen, men at omdanne det saaledes, at det mere svarer til Livets Fordringer. Naturligvis tør jeg ikke mene, at Rigsdagen ikke skal behandle Sagen, men det er rigtignok min vel overvejede Anskuelse, at Skolemænd ene ere istand til at afgjøre, om Forholdene i Provindsbyerne ere saadanne, at alle de nye Bestemmelser samtidig bør træde i Kraft, eller om det ikke baade er i Forældrenes og i Skolernes saavelsom i Finantsernes Interesse, at man varsomt og lidt efter lidt lader Forandringerne følge paa hinanden. En Overgangstid har der tidligere været ved enhver større Omdannelse af Skolen, sædvanlig et Skolekursus, saaledes ved Forordningen af 13de Maj 1850.

Noget før Paaske holdt de jyske Rektorer et Møde og opsatte et Andragende til Kultusministeriet om, at der maatte gives en lidt længere Frist inden 2den Klasse nedlagdes. Jeg tillader mig her, og jeg veed, at jeg gjør det paa mange Forældres Vegne, at bringe disse Rektorer Tak, fordi de have udtalt for Overbestyrelsen, af hvor stor Vigtighed det er netop i denne Slags Skoleforandringer at gaa lidt langsomt frem, forat det nye, hvis det virkelig er, hvad vi alle haabe, det rigtigste, kan faa Tid til at slaa Rod, og forat ikke Forandringernes Mængde skal berøve hver enkelt Del den fornødne Omhu under Opvæksten.

Man hører ofte den Ytring, at det skal være nogle Rigsdagsmænds Anskuelse, at hele vor højere Skoleundervisning burde overlades til privat Entreprise. At dette vilde være det samme som at berøve de fleste uformuende Fædre fra sjærint liggende Egne Muligheden af at faa begavede Børn gjorde delagtige i en fyldigere Skoleundervisning og i det hele taget haardest vilde ramme alle ubemidlede Familier, synes mig maa staa klart for enhver, der har henvendt sin Tanke lidt paa Undervisningsvæsenet. Jeg taler her ikke alene om den saakaldte lærde Skole, men ligesaameget om den dermed forbundne Realskole. Skjønt man saa nødvendig vil lade sig belære af Eksemplet, men helst selv gjøre Forsøget, skal jeg dog tillade mig som Slutning her i al Korthed at meddele, hvilke Følger det private Skolehold og i det hele Undervisningsfriheden har havt i Belgien¹⁾.

Da den hollandske Regjerings Forsøg paa — for saa at sige — at hollandisere Belgien var en af Hovedaarsagerne til Revolutionen der i Aaret 1830, og da Undervisningsvæsenets Organisation fremfor alt havde tjent som Midlet til at

---

¹⁾ Efterfølgende er taget af en Rejseberetning af E. F. Gustrin «om Lärarebildningen i Sachsen, Belgien, Holland och Danmark» i «Pædagogisk Tidskrift». Utgif. af H. F. Hult og G. F. Olbers. 1872, Februar, S. 1 o. f.

fremme Regjeringens Planer, blev det en naturlig Følge af Revolutionens Sejer og Belgiens Selvstændighedserklæring, at Undervisningens absolute Frihed kom til at udgjøre en af den nye Statsforfatnings Grundbestemmelser. I den Paragraf, som handler derom, hedder det: «Undervisningen er fri; enhver hindrende Bestemmelse er forbudt; Straffe for Misligheder fastsættes ved Lov. Den offentlige Undervisning, som gives paa Statens Bekostning, fastsættes ligeledes ved Lov.» Herved var altsaa fastsat, at enhver, som vilde det, havde Ret til at aabne Skoler og meddele Undervisning, uden at Staten kunde udøve nogen Kontrol hverken med Lærerplanen, Lærernes Kvalifikationer eller Undervisningsmetoden, medens dog paa den anden Side Staten kunde oprette og gennem Lov ordne offentlige Undervisningsanstalter. Udførelsen af denne Staten givne Ret forsinkedes dog længe som Følge af den Strid, der kort efter Forfatningens Antagelse opblussede mellem det klerikale og det liberale Parti, som begge fuldt vel indsaa den almindelige Undervisnings politiske Betydning. Medens den liberale Regjering stræbte at faa gennemført en af deres Anskuelser baaren Skolelov, modarbejdede Præsteskabet og deres Parti planmæssig ethvert Forsøg i denne Retning, noget, som de med Held kunde gjøre, fordi Undervisningsfrihed paa denne Tid hørte til de med Hensyn til Indhold kun lidt forstaaede, men med Lidenskab omfattede politiske Trosartikler, som ingen vovede højt at angribe. Da som Følge heraf Undervisningsvæsenet i længere Tid var uden Røgt og Pleje fra oven, kom det lidt efter lidt i fuldstændig Urede, og den almindelige Dannelses Standpunkt sank mærkeligt. Rigets tre Universiteter havde mistet et eller flere af deres Fakulter, Skolerne mange af deres bedste Lærere, medens der hist og her oprettedes frie Fakulteter, og Privatskoler i Mængde tilbøde en billig Undervisning i alle mulige Retninger og efter de allernyeste Metoder. De kommunale Skoler gik paa de fleste Steder over til højere Folkeskoler (högre folkskolor), de af Præsteskabet under-

• støttede nærmede sig mere og mere til de gamle Jesuiterkollegier. Hovedformaalet for dem alle var paa muligst korteste Tid at fuldbringe deres Elevers Dannelse. Resultatet af disse frie Forsøg var ikke misundelsesværdigt, og en Forandring viste sig snart nødvendig. — Den højere Undervisning (d. e. Universitetsvæsenet) ordnedes af forskjellige Grande først, idet der indrettedes to Statsuniversiteter foruden det katolske Universitet, og Prøvningsjury for Embedsexaminer oprettedes. Da imidlertid den Ungdom, der strømmede til disse Universiteter, var daarligt forberedt, og selve Universiteterne paa Grund af Konkurrencen ej kunde fastsætte strængere Adgangsvilkaar, svarede de kun lidet til deres Bestemmelse. Førgjæves søgte Regeringen den ene Gang efter den anden at faa den for Universitetet forberedende Undervisning ordnet gennem Lov. Præsteskabet, der imidlertid havde vundet stedse større Indflydelse paa dette Omraade, modsatte sig ihærdigt disse Bestræbelser. Først da Lærerne selv toge Initiativet og paa et i Brüssel sammenkaldt Lærermøde toge den Beslutning at fremskynde en organiserende Lov og udtalte deres særlige Mening om flere af de mest magtpaaliggende Spørgsmaal, blev et Tillæg til Loven om den højere (Universitets-) Undervisning vedtaget 1849 og kort Tid derefter en Forordning om écoles moyennes (omtrent vore lærde og Real-Skoler). Der oprettedes 10 højere og 15 lavere af disse Skoler som Mønsterskoler, regelbundne Inspektioner indførtes, ligeledes en Studentereksamen, som Betingelse for at kunne studere til Universitetsexamina. Det der, hvad denne sidste Indretning angaaer, fremkaldte nogen Strid, var Oprettelsen af en dertil hørende Prøvningsjury, idet man ikke kunde komme til Enighed om Valget af Jurymænd. Sagen blev kun ordnet provisorisk. Denne Strid havde til Følge, at man 1855 atter ophævede Studentereksamen. Da imidlertid Antallet af dem, som uden at have gennemgaaet et fuldstændigt Skolekursus lode sig indskrive ved Universitetet, efter at Adgangsprøven var op-

hævet, snart tiltog betydelig, blev der 1857 forordnet, at enhver, der vilde tage en akademisk Examen skulde ved Vidnesbyrd godtgjøre, at han havde gennemgaaet et fuldstændigt Skolekursus, hvad enten dette saa var sket ved en offentlig eller en privat Skole eller ved privat Undervisning. Et udførligt Program skulde medfølge over Undervisningens hele Gang samt Angivelse af den Tid, som var anvendt paa hvert Fag, meddelt af Skolens Forstander eller alle de særlige Privatlærere. De, som ej kunde medbringe antagelige Vidnesbyrd i denne Henseende, maatte et Aar før Anmeldelse til akademisk Examen underkaste sig en forberedende Prøve (examen préparatoire), som paa det nærmeste svarede til den forrige Studentereksamen. Da imidlertid de private Dimissorer ikke gik frem med den fornødne Alvor og Samvittighedsfuldhed ved Udfærdigelse af disse Vidnesbyrd, og ligeledes de offentlige Skoler som Følge af Konkurrencen betydelig maatte nedsætte deres Fordringer, viste det sig snart, at disse Fordringer hverken formaaede at befri Universiteterne fra Studerende, som vare aldeles umodne for de akademiske Studier, eller give Skoleundervisningen Alvor og Kraft. Man begyndte derfor almindeligt at forlange Oprettelsen af den gamle Studentereksamen. Regjeringen indkom ogsaa allerede 1860 til Kamrene med Forslag i denne Retning, og Aaret derpaa blev den endnu gjældende Lov antagen, ifølge hvilken enhver, som vil underkaste sig filosofisk, mathematisk-fysisk eller naturvidenskabelig Kandidatexamen, skal et Aar forud have opnaaet Titel af «gradué en lettres». Forat erholde denne Titel fordres dels en Examen, dels Forevisning af Vidnesbyrd om fuldstændigt gennemgaaet Skolekursus eller i Mangel af dette sidste en Supplementexamen i de Fag, som uden at være Dele af den førstnævnte Examen bør studeres i de offentlige Skoler. Forat meddele Værdigheden «gradué en lettres» findes ved Siden af en Centraljury i Brüssel, som efterseer Skolevidnesbyrdene (les certificats des écoles moyennes), fem Examensjurers. Central-

juryen bestaaer af fem, hver Examensjury af syv Medlemmer, af hvilke fire skulle være Lærere i de humanistiske, to i de mathematisk-naturvidenskabelige Fag. I det Tilfælde, at en Jury skal holde Supplementexamen, forstærkes den med seks Examinatorer, to for hvert af de tre Sprog Fransk, Tysk og Engelsk. Disse Jurys sammentræde engang om Aaret, sædvanlig 17de August, i to eller tre af de til hvert Distrikt hørende Stæder, og deres Arbejde varer undertiden til ind i Oktober.

Hvor kort end dette Resumé er, tror jeg dog, det kan vise, hvor stor Ængstelighed Undervisningsfriheden har bragt ind i Belgien og paa hvor mange Maader man har søgt at raade Bod paa de Onder, den førte med sig i den korte Tid, hvori den herskede. Med Hensyn til Undervisningens nuværende Ordning i Danmark kan lykkeligvis dette lille Stykke belgisk Skolehistorie mere betragtes som et Skræmmebillede end det kan siges at være et Spejlbillede af vore egne Skoleforhold. Vi have ingen Jesuitter, Staten har indtil denne Dag stadigt ført Kontrol med den højere Undervisning, vi have omhyggelig bestemte Afgangsprøver. Men tempora mutantur etc.

Jeg har ikke paa eet, men paa flere Steder bestemt udtalt, at mine Bemærkninger i det hele sigtede til Forholdene i Provinserne. Man vilde let misforstaa mine Udtalelser, hvis dette ikke bestemt erindres. Vort højere Skolevæsen skylder ikke lidet til de private Skoler i Kjøbenhavn. Og det er vist gaaet flere som mig, at de ere i stor Gæld til disse Skoler for det meget, de der have lært af den pædagogiske Kunst. Den Betydning, som Prof. M. Nielsen, Dr. Krarup, for ikke at nævne nogen levende, har havt for vort Skolevæsen, er sandelig ikke liden. Hvor en privat Skole ledes af en Mand, der, udrustet med den fornødne Lærdom, er besjælet af udelt Interesse for Skolegjerningen og begavet med naturlige Anlæg som Lærer, i saadanne Undervisningsanstalter kunne sandelig Resultater bringes frem, som næppe nogen kongelig Skole i samme Tid kan opvise. Men en saadan blomstrende Periode i en privat Skoles Liv er knyttet til det kraftigste Livsafsnit af en saadan udmærket Pædagogs Liv. Derefter følger ofte en Affældighedstilstand. Statsskolen derimod har i sin faste Lærerstand en nogenlunde sikker Støtte under en Bestyrers efter Naturens Lov indtrædende svagere Virksomhed.

E.

Skoleefterretninger.

Eksaminer SS. 19—24; Disciplene SS. 24—27; Lærerne og Lærefagenes Fordeling SS. 27—29; Det i Skoleaaret læste SS. 30—40; Skoleudflugter SS. 41—42; Videnskabelige Apparater SS. 42—49; Ministerielle Skrivelser SS. 49—53; Skolens Regnskab SS. 54—55; Fordeling af Skolens Beneficier Side 55; Tidstavle for Prøverne SS. 55—58.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

I.

Elksaminer.

Afgangsprøven for studerende Disciple: Ifølge Ministeriets Bestemmelse i Skrivelse af 31. Maj f. A. afholdtes den skriftlige Del af denne Prøve den 22de, 23de og 26de Juni; den mundtlige Prøve den 10de, 11te og 12te Juli. Den Orden, hvori Prøven i de forskjellige Fag foretoges, er angiven i forrige Aars Program. Som Meddommer i Mathematik og Fysik var indbuden Oberst v. d. Recke.

Opgaverne til den skriftlige Prøve, der gives af Ministeriet, vare:

I *M o d e r s m a a l e t*: I. Bunden Opgave. At angive og fortælle de Begivenheder af den tidligere engelske Historie, ved hvilke Englands Befolkning væsentlig blev forandret. II. Fri Opgave. Dædalus og Luftsejladsen.

I *L a t i n*: I. Oversættelse fra Dansk paa Latin. Da T. Flaminus i Aaret femhundrede og seks og halvtredsindstyve efter Roms Anlæggelse var bleven valgt til Konsul, overdroges ham Anførselen i Krigens imod Kong Philip af Makedonien. Da han var gaaet over det adriatiske Hav og i Epirus havde modtaget Hæren af P. Villius, som det foregaaende Aar havde kommanderet den, besluttede han fra Vesten af at trænge ind i Makedonien; men da han ad den eneste Vej, som han kunde benytte, var kommen til et Sted, hvor Floden Aous indesluttedes imellem høje og bratte Bjerger, saa at der kun efterlodes en meget snever Gjennemgang, fandt han dette Pas (fauces) saaledes befæstet af Fjenderne og besat med saa mange

Tropper, at han paa ingen Maade kunde bryde igjennem, skjødte han i fyrgetyve Dage forsøgte Alt. Han havde altsaa maattet vende tilbage med uforrettet Sag, hvis ikke Tilfældet havde bragt ham en uventet Hjælp. Epiroternes Fyrste Charopus førte nemlig en Hyrde til Flamininus, som ved at vogte sine Hjorder havde lært at kjende hele Eggen meget nøje. Han lovede, at han, hvis Flamininus gav ham Haab om en Belønning, ad skjulte Stier vilde føre en Del af den romerske Hær op over Fjendernes Hoveder til Steder, hvorfra den let kunde angribe dem i Ryggen. Flamininus sendte da en Soldatertribun med et tilstrækkeligt Antal Soldater og overgav ham Hyrden i Lænker, for at han skulde vise Vejen. Først den tredie Dag kom Tribunen med Soldaterne op paa den Bjergaas, som Hyrden førte dem til, og da de derfra havde givet Signal, angreb straks Flamininus Makedonerne forfra, for at de ikke skulde mærke, hvad der foregik paa den anden Side. Da nu de, der havde besteg Bjerget, pludselig løb ned og trængte ind paa Makedonerne, bleve disse betagne af Skræk og forlode den Lejr, som de saa længe havde forsvaret.

Tallene skrives med Bogstaver helt ud.

II. Oversættelse fra Latin paa Dansk.

E Curtii de rebus gestis Alexandri magni libri noni capite vicesimo tertio et quarto.

(In iis, quæ præcedunt, Curtius narrat, Alexandrum, cum victo Dario in Indiam penetrasset, in oppugnatione oppidi alicuius audacissime pæne solum intra muros irrupisse et ibi graviter vulneratum esse; deinde, cuspidæ sagittæ e vulnere extracta, etiam tum invalidum non longe ab illo oppido in regione frumento et pecoribus abundantibus cum exercitu constitisse, ut et milites et se quiete reficeret.)

Mos erat principibus amicorum et custodibus corporis excubare ante prætorium, quoties adversa regi valetudo incidisset. Hoc tum quoque more servato, universi cubiculum eius intrant. Rex sollicitus, ne quid novi afferrent, quia simul venerant, percontatur, num hostium repens nutiaretur adventus. At Craterus, cui mandatum erat, ut amicorum preces ad eum perferret, „Credisne, inquit, adventu magis hostium, etiamsi iam in vallo castrorum consistent, sollicitos nos fore quam cura salutis tuæ, ut nunc est, tibi vilis? Quanta libet vis omnium gentium conspiret in nos: tu nos præstabis invictos. Sed quis deorum hoc Macedoniae columnen diuturnum fore pol-

liceri potest, cum tam avide manifestis periculis offeras corpus, oblitus, tot civium animas trahere te in casum? Quis enim tibi superstes aut optat esse aut potest? Eo pervenimus, imperium secuti tuum, unde nisi te duce nemini ad penates suos iter est. Quodsi adhuc de Persidis regno cum Dario dimicares, nemo mirari posset, tam promptum esse te ad omne discrimen audacter obeundum; nam ubi paria sunt periculum ac præmium, ibi et secundis rebus amplior fructus est et adversis solatium maius; tuo vero capite ignobilem vium emi, quis ferat? Horret animus cogitatione rei, quam paulo ante vidimus. Obscura pericula et ignobiles pugnas nobis deposcimus; temetipsum ad ea serva, quæ magnitudinem tuam capiunt.*)“ Eadem fere Ptolemæus et similia his ceteri; iamque confusis vocibus flentes eum orabant, ut tandem laudis amori tot victoriis exatiato modum faceret ac salutis suæ, id est publicæ, parceret.

*) *c*apio rummer $\circ$: passer for, svarer til.

Overskriften og den forudskikkede Bemærkning oversættes.

I Geometri: Man skal

1) bevise, at parallele plane Snit i et Hjørne give ligedannede plane Figurer,

2) angive, hvorledes man bestemmer Forholdet imellem Volumina af de ved Snittene afskaarne Pyramider.

3) Igjennem et tresidet Hjørne, hvis Sider ere 60° , 90° og 120° , lægges et plant Snit, som afskærer ligestore Kanter af Hjørnet. Man skal beregne Vinklerne i den i Snittet liggende Trekant, enhver for sig uafhængigt af de to andre, og prøve Resultatets Rigtighed.

I Arithmetik: 1. En Mand faar af 27874 Rd. 3 Mk. en aarlig Rente, som er 2005 Rd. 2 Sk.; hvormange pCt. er det?

2. Hvormeget ejer den samme Mand efter 10 Aars Forløb, naar han hvert Aar lægger Renten til Kapitalen og faaar den samlede Sum forrentet til samme Rentefod som forhen?

3. Hvor stor skulde Rentefoden have været, naar Kapitalen ved Tillæg af Rente og Rentes Rente skulde have fordoblet sig i 10 Aar?

Der forlanges en kort, men tydelig Redegjørelse for, hvorledes de Ligninger faaes, hvorpaa Beregningen støttes.

Afgangsprøve af lavere Grad for Realdisciple: Ordenen, hvori Prøven i de forskjellige Fag holdtes, er an-

given i forrige Aars Program. Som Meddommere vare indbudte Pastor Brasen i Tysk, Kand. phil., kgl. Landmaaler Ewald i Dansk, Kommandør Frølich i Engelsk, Justitsraad Petit i Naturhistorie, Oberst v. d. Recke i Mathematik, Regning og Skrivning.

Opgaverne til den skriftlige Prøve, der gives af Fagets Lærer i Forbindelse med Rektor, vare følgende:

I Modersmaalet: I. Fri Opgave. Hvilken Betydning have Legemsøvelser? II. Bunden Opgave. At fortælle Valdemar den førstes (eller stores) Historie.

Regneopgaver: I. En Mand køber 26 Tønder 3 Skjæpper Rug til 2 Mk. $2\frac{2}{3}$ Sk. for $1\frac{2}{3}$ Fjerdingkar; denne Rug svinder 16 pCt. Senere køber han 27 Tønder 4 Skjæpper til 6 Rd. 1 Mk. for $1\frac{2}{3}$ Tønder; denne Rug svinder 10 pCt. Han blander begge Dele sammen og vil ved Salget tjene 15 pCt. Hvormeget maa han forlange for Tønden af Blandingen?

II. En Ejendom købes for 6738 Rd. 4 Mk. 8 Sk. og sælges efter 7 Aars Forløb for 8645 Rd. 3 Mk. 6 Sk.; hvormange Procent er der tjent pro Anno med Rente og Rentes Rente?

Til Afgangsprøve for studerende Disciple indstillede sig følgende fem Disciple:

Jens Carl Christian Hansen, Søn af Lods C. J. A. Hansen i Helsingør, f. den 20de Juli 1851, optagen i Skolens 3die Klasse den 23de August 1863.

Frederik Ferdinand Septimius Aaby, Søn af Kjøbmand J. S. Aaby i Hillerød, f. den 19de November 1853, optagen i Skolens 1ste Klasse den 23de August 1863.

Niels Christian Johan Haagerup, Søn af Kjøbmand H. C. Haagerup, f. den 18de Maj 1851, optagen i Skolens 1ste Klasse den 23de August 1862.

Poul Julius Lerche, Søn af Etatsraad G. F. Lerche, Amtsforvalter i Hillerød, f. den 8de Februar 1852, optagen i Skolens 1ste Klasse den 23de August 1862.

August Peder Tuxen, Søn af Pastor P. Tuxen i Es-

Nationer, af dem kunde have lært Brugen af Skrift, hvilket vinder i Sandsynlighed, hvis det er rigtigt, at den turaniske Kileskrift synes at være simplere end den babyloniske.

3. Da Perserne, der vistnok tidligere ikke havde nogen Skrift, i Midten af det sjette Aarhundrede bleve Herrer i Asien, optog de Brugen af Kileskrift, men dog med store og indgribende Forandringer, idet Skriften fra en Tegn- og Stavelseskrift blev til en Sfavelse- og Bogstavskrift, saaledes at det sidste fik Overvægten. Bestræbelsen gik ud paa baade at simplificere og tydeliggjøre Betegnelsen. Vi finde denne Kileskrift fornemmelig paa Indskrifter rundt om i det store persiske Rige. De ere opstillede af de achæmenidiske Konger og staa enten alene, eller der tilføjes Indskrifter i to andre Sprog, saaledes at Indskriften paa persisk staa øverst, derefter den paa turanisk og saa den paa assyrisk, eller denne sidste til højre og den turaniske til venstre¹⁾.

Hos Babylonierne og Assyrierne saa vi, at man optegnede Rigsdokumenter og andet, der skulde bevares, paa Lertavler. Perserne derimod anvendte dertil tilberedte Huder (*διφθέραι*). Offentlige Skrivere omtales f. Eks. af Herodot ved Beskrivelsen af Slaget ved Salamis. Ogsaa omtales kongelige Arkiver.

Ved Alexander den stores Tog og da græsk Kultur

---

¹⁾ Disse store Indskrifter, som fornemmelig vare bestemte til, i Lighed med de tidligere assyriske Herskeres, at gjøre Efterverdenen bekendt med Perserkongernes Stordaad, bleve dels indhuggede paa Søjler, dels paa Klippesider over hele det store Rige. Den bekendteste er den ældre Darios's mellem Bagdad og Hamadan, paa Fjeldsiden af det nuværende Behistun. Indskriften, der er i flere Sprog, staa dels over dels under forskellige indhuggede Figurer af Darios, af fangne Fjender osv. — Men især er Persepolis, hvor de kongelige Begravelser findes, fuld af Indskrifter paa mange forskellige Steder.

udbredte sig til Jaxartes og Indus, fortrængtes mere og mere Brugen af Kileskrift; dog synes det, at den har været benyttet hist og her indtil Midten af det andet Aarhundrede før Christus¹). Men fra den Tid af indtil vort Aarhundrede hvilede der et uigjennemtrængeligt Mørke over alt, hvad der var overleveret i Kileskrift. Selve Tegnene betragtedes som kabbalistiske Talismaner.

IV.

Arierne.

Fra Indien mod Sydost til Irland mod Nordvest kunne vi forfølge fra de tidligste Tider, Sporene af en og samme Sprogæt, den japetiske eller indoeuropæiske. Sikre Sprog-sammenligninger have godtgjort, at de fleste evropæiske Sprog, saa vel som Indisk og Persisk ere Grene af ét Oldsprog, der i forhistoriske Tider blev talt af et højtbegavet Folk af den hvide Race, hvis første Stade de fleste ville henlægge til et Sted mellem det kaspiske Hav og Hindukoh. Dette Oldfolk sondrede sig i Tidernes Løb først i to store Halvdele. Den ene, der kaldte sig selv Arier, drog i en sydlig Retning, hvor Folkene senere adskilte sig i en mere vestlig og sydostlig Gren. Den anden store Halvdel, hvorfra de evropæiske Sprog have deres Oprindelse med Undtagelse af Finsk, Madjarisk, Tyrkisk, og maaske Baskisk, og som derfor passende kaldes den evropæiske, drog mod Nordvest og tog efterhånden Bopæle over hele Evropa.

---

¹) Nogle have paastaet, at Partherne endnu benyttede denne Skrift. Men paa deres Mønter bruges de græske Bogstaver.

Ved Landenes Beskaffenhed, ved Bjerge og Floder skiltes disse Folk i større og mindre Afdelinger, men havde maaske for en Del allerede tidligere sondret sig fra hinanden af indre Grunde, idet forskjellig Samfundsaaend og Religionsiver kan have gjort sig gjældende. Først fremtræder en Sondring mellem en sydevropæisk og nordevropæisk Folkegren. Den sydevropæiske bestod af den keltiske og græko-italiske. Kelterne trak langt Vester paa, besatte hele Gallien, hvorfra de dels udbredte sig mod Syd til Spanien, dels gik mod Nord over Kanalen og satte sig fast i Storbritanien og Irland. Den nordevropæiske Afdeling sondrede sig i den litu-slaviske og gotiske, hvoraf den første i Tidernes Løb dannede den baltiske og den slaviske Sprogklasse, den sidste den tyske og den skandinaviske. Det er dette Aarhundredes Sproglærde, der have bevist, at det grammatiske System i alle disse Sprog er det samme, og at der kun er indtraadt Nydannelser i enkelte Retninger, Udvidelser og naturligvis stærke Afslibninger. Da denne Sandhed var erhvervet for Videnskaben, har man søgt ved Hjælp af de forskjellige Døtresprog at eftervise, hvorledes Modersproget var, da endnu alle de indoevropæiske Sprog laa uudviklede i samme. Ved at der findes de samme Udtryk for visse Begreber og Gjenstande i de forskjellige Søstersprog viser det sig klart, — hvad der nærmest vedkommer os her — at Moderfolket før Adskillelsen allerede førte et Kulturliv. Familieforholdet var allerede temmelig udviklet: vi finde bestemte Udtryk ikke blot for Fader, Moder, Søn, Datter, Søkendebørn osv., men ogsaa for Svigerfader, -moder, -søn og -datter. Vi se, at de kjende til Husdyr, have Navne for Klæder, Bagen og Kogen, for flere Metaller. Ogsaa finde vi Spor af Aandsdannelse og religiøse Forestillinger.

Det er denne Folkeæts evropæiske Gren, hvem Literaturens Udvikling skyldes. Men Menneskeaaend havde arbejdet og var skredet frem til større Fuldkommenhed

allerede i Aartusinder, inden disse evropæiske Folk bleve Kulturlivets Bærere. Dog ligesom alle de asiatiske Folk, forsaavidt de grebe ind i den fælles Verdensudvikling, hvert efterhaanden, som deres Arbejde i Verdensaandens Tjeneste var fuldbragt, sygnede hen eller forsvandt aldeles, saaledes syntes det ogsaa at skulle være gaaet de evropæiske Folk. Den samme Opløsnings Tilstand i alle Forhold, den samme Sædernes Fordærvelse, den samme Ringeagt eller Forgudelse af det enkelte Menneske, der betegnede de asiatiske Folks Forsvinden fra Historien, finde vi i Evropa henimod Romerrigets Opløsning; men da kom Frelsen fra det lille Jødeland, og der opstilledes et høiere og et renere Maal for Menneskehedens Higen.

Paa dette Sted have vi kun at gjøre med den asiatiske Afdeling eller Arierne¹). Af mange beslægtede Forhold er det klart, at disse maa have levet i lang Tid sammen efter Adskillelsen fra den evropæiske Gren, inden de delte sig i Persa-Arier (Iranere) og Indo-Arier (Hinduer). Dette fremgaar af begges religiøse Forestillinger, af deres Sæder, deres Heltesagn og fremfor alt af begge Folkefærds ældste Sproglevninger. Hvor Adskillelsen mod Syd er sket, kunne vi ikke med Sikkerhed afgjøre, men sandsynlig Nord for Hindukoh.

A. Persien.

1. De første Spor af den iranske Sprogklasse og af Iranernes Sagnhistorie synes at maatte søges omkring Oxus' Kilder i det Land, der mod Syd og Øst begrændses af de høje Bjerge Hindukoh og Belurtagh. Derfra udbredte Folkene sig mod Nordvest og Sydvest, saa at de iraniske Sprogs Grændser vare mod Syd Havet, mod Vest Zagrosbjergene, mod Nord Kaukasos, det kaspiske Hav og de

---

¹) *Arya* sskr. «tro», «forbunden», «arisk», «Arier», = Zend. *airya*.

V. Klasse.

St. 1) I. S. S. B. Ulrich. 2) P. C. Limpricht. 3) E. G. Drøhse. 4) A. C. C. Albrechtsen. 5) J. Olivarius. 6) G. C. L. Svendsen. 7) A. Stilling. 8) Ch. B. Lund. 9) C. P. H. Baumgarten. 10) E. F. G. Lowzow. R. 11) L. J. Frølich. 12) H. F. L. Gulstad.

IV. Klasse.

St. 1) E. F. S. Lund. 2) A. Henningsen. 3) J. N. V. Reinhard. 4) C. I. Hansen. 5) C. A. C. F. Wodschow. 6) J. F. Heger. 7) H. V. Brasen. 8) F. R. G. Scholten. R. 9) F. A. G. Franck. 10) C. D. Neergaard. 11) V. Ewald. 12) A. Plenge. 13) J. V. Plenge.

III. Klasse.

1) H. C. S. Lasson. 2) C. V. P. Svendsen. 3) J. O. H. Jespersen. 4) C. S. Hildebrand. 5) G. M. Wodschow. 6) A. L. I. Trane. 7) I. F. E. Lowsen. 8) C. Torp. 9) E. G. Schinkel. 10) H. H. V. Jensen. 11) A. W. Willerup. 12) O. T. Gundel.

II. Klasse.

1) J. G. Wedell. 2) F. V. L. Sponneck. 3) H. C. D. Voigt. 4) C. G. Lasson. 5) V. Jacobsen. 6) E. Torp. 7) M. J. Abben. 8) J. P. S. Malthe. 9) F. Hustrup. 10) F. E. Th. Hansen. 11) A. F. M. Sehested. 12) H. C. Teisen. 13) C. F. Teisner.

I. Klasse.

1) L. M. H. Larsen-Parsbeck. 2) S. A. Jespersen. 3) C. E. S. Stephensen. 4) W. Lasson. 5) E. Jacobsen. 6) J. P. Ebbesen. 7) J. F. L. A. Damm. 8) V. Gørtz. 9) C. H. E. Ewald.

III.

Lærerne og Lærefagenes Fordeling.

Rektor: Latin, Græsk og gammel Historie

i VII. Klasse . . . . . 18 (21) Timer.

Overlærer Ostermann:	Latin i VI. og V. Kl.; Græsk i V. Kl.	20	Timer.
— Reinhard:	Latin i IV. og III. Kl.; Historie og Geografi i II. Kl.; Historie i I Kl.	22	—
— Børre:	Religion i VII.—II. Kl.; Fransk i VI.—IV. og II. Kl. .	23	—
Adjunkt Königsfeldt:	Historie i VII., VI., V., IV. og III. Kl.; Geografi i VI., V., IV og III. Kl.; Hebraisk i VII. Kl.	24	—
— Lowsen:	Tysk i V., IV. og I. Kl.; Naturhistorie og Regning i II. og I. Kl.	22	—
— Hertel:	Dansk i V., IV., III. og II. Kl.; Tysk i VI., III. og II. Kl.; Religion i I. Kl.	22	—
— Petersen:	Naturlære i VII. Kl.; Naturhistorie i VI, V., IV. og III. Kl.; Geometri i IV. og III. Kl.; Regning i III. Kl.; Geografi i I. Kl.	24	—
— Bendz:	Mathematik i VII., VI., V., IV. og III. Kl.	26	—
— Mathiesen:	Dansk i VII., VI. og I. Kl.; Græsk i VI. Kl.; Fransk i VII. og III. Kl.; Engelsk i VII. V. og IV. Realkl.	24	—
Kæmner Brasen:	Skrivning i V., IV., III., II. og I. Kl.	9	—
Oberst v. d. Recke:	Tegning i V. R. og IV. Realkl. og II. og I. Kl. .	5	—
Kantor Erslev:	Sang gennem hele Skolen.	5	—
Overkommandersergeant Saande	med Assi-		

stent **Lass**: Gymnastik og Svøm-

ning . . . . . 10 Timer.

Oberst v. d. Recke og Gymnastiklærerne lede een- gang om Ugen Skydeøvelserne.

Paa nedenstaaende Liste betyder A. og B. ældste og yngste Afdeling i syvende Klasse; St. og R. den studerende Afdeling og Real-Afdelingen i femte og fjerde Klasse.

	VII.		VI.		V.		IV.		III.	II.	I.	Timer ialt.
	A.	B.	St.	R.	St.	R.	St.	R.				
Dansk	2	2	2	1	2	1	3	5	6			24
Latin	(3) 8	(2) 9	7		8		6					40
Græsk	(1) 5	(1) 5	4									15
Tydsk		2	2	1	2	1	2	3	4			17
Fransk	1	3	2		3		3	4				16
Religion og Bi- belhistorie . .	1	2	2		2		2	2	2	2		13
Historie	3	3	3	1	3	1	3	3	3	3		23
Geographi . . .		1	1	1	1	1	1	2	3			11
Arithmetik . .		2	3		2							
Geometri og Regning	4	4	2	3	2	4	5	5	4			42
Naturhistorie .		2	2	1	2		2	2	3			14
Naturlære . . .	3	3										6
Skrivning . . .				1	1	1	2	3	4			12
Tegning				1		1		2	2			
Sang	2	2	2		2		2	2	1			5
Gymnastik og Svømning . . .	2	2	4		4		4	4	4	4		10
Ialt ugentl. Timer	34 (37)	37	36	33	36	38	36	36	36			
Hebraisk	2	2										4
Engelsk	2			3		2						7

Anm. Engelsk læstes i VII. Klasse kun til Jul.

IV.

Det i Skoleaaret læste og indövede.

A. I de for alle Disciple gjældende Fag.

D a n s k.

VII Kl. (Mathiesen). Literaturhistorien gennemgaaet forfra til Høiberg inclusive; derefter en kort Udsigt over den æsthetiske Literatur efter Øhlenschläger. Passende Litteraturprøver ere oplæste, dels af Lærerne, dels af Disciplene. Yngste Hold har holdt Øvelser i mundtligt Foredrag. Skriftlige Arbejder 30. — VI. Kl. (Mathiesen). I Literaturhistorie er gennemgaaet Sagalitteraturen og Kæmpeviserne. Egils Saga er forelæst, samt Digterværker af Øhlenschläger, Hertz og andre. Dorphs nordiske Mythologi er læst. Desuden ere Disciplene jævnlgt blevne øvede i Oplæsning af Digterværker, dels med, dels uden Forberedelse. Skriftlige Arbejder 31. — V. Kl. (Hertel). Efter M. Hammerichs „Danske og Norske Læsestykker“ have begge Klassens Afdelinger gennemgaaet den danske Digtetekunst i kort Overblik fra Kæmpeviserne til Øhlenschläger incl. og oplæst forskellige Digterværker. K. Arentzens og Torsteinsons nordiske Mythologi efter Kilderne er lært. I Reglen 1 Stil om Ugen, ialt 32. Realafdelingen i denne Klasse har desuden i en særskilt Time sammen med Realafdelingen i IV. Kl. gennemgaaet og indøvet Bojesens danske Sproglære. — IV. Kl. (Hertel). Til Øvelser i Læsning er der foruden Holst's prosaiske og poetiske Læsebog og Hammerichs „Danske og Norske Læsestykker“ benyttet Brudstykker af Sagaer og Digterværker af forskellige nyere danske Forfattere. Til Fremsigelse er der af Holst's poetiske Læsebog lært 4 Digte.

1 Stil om Ugen, ialt 35. — III. Kl. (Hertel). Holst's prosaiske Læsebog benyttet til Øvelser i Læsning. Bojesens danske Sproglære lært indtil Ordstillingen og indøvet ved Analyse. Af Holst's „Smaadigte til Udenadslæsning“ ere lærte 7. 1 Stil om Ugen, ialt 37. — II. Kl. (Hertel). Øvelser i Læsning efter Funchs, Røginds og Warburgs Læsebog. Bojesens danske Sproglære er med nogle Forbigaaelser lært indtil Ordstillingen og indøvet ved Analyse. Af Holst's „Smaadigte til Udenadslæsning“ ere 7 lærte. 35 Stile ere skrevne paa Skolen. — I. Kl. (Mathiesen). Af Funchs, Røginds og Warburgs Læsebog er læst alt det prosaiske og enkelte af Digtene. Af Holst's Smaadigte ere 23 lærte udenad. Gramatikens Grundelementer ere indøvede mundtligt. 3 Diktatstile om Ugen, ialt 115.

L a t i n.

VII. Kl. A. (Rektor). Ciceronis de off. lib. II et III, ejusdem oratt. in Catilinam III et IV, pro Dejotaro; Horatii odar. lib. I—III, Livii hist. lib. XXIX. Repeteret ovenstaaende og desuden Cic. oratt. in Catilinam I et II, pro Archia poeta, Livii hist. lib. XXVIII; Horatii epist. lib. I et II; Vergilii Æneid. lib. XI et XII; efter Madvigs carmina selecta Martialis et Tibullus. — 66 Stile og 32 Versioner (hvoraf nogle ere skrevne paa Skolen). Tregders Literaturhistorie og Bojesens romerske Antiquiteter i Udvalg, samt af Tregders græske Mythologi: Gudelæren. — Til Afgangsprøven opgives: Ciceronis de off. lib. I—III, ejusdem oratt. pro lege Manilia, in Catilinam I—IV, pro Dejotaro, pro Archia poeta; Livii hist. lib. XXVII, XXVIII, XXIX, Sallustii bel. Catil; Madvigs carmina selecta Tibulli, Martialis et Catulli (undtagen X). Horat odar lib. I. 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 27, 28, 29, 31, 34, 37,

38; lib. II (undt. 4 og 5); lib. III. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 28, ejusdem epist. lib. I et II. Vergilii Æneid. lib. XI et XII. — VII Kl. B. Læst og repeteret. Horatii odarum lib. I. 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 20, 22, 27, 28, 29, 31, 34, 37, 38, lib. II. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, lib. III. 2, 3, 5, 6, 8, 9, 13, 14, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 28; Ciceronis de officiis libri II et III; T. Livi hist. Rom. lib. XXIX; Ciceronis in Catil. oratt. I, II, III, IV, et orat. pro Deiot. Repeteret T. Livi lib. XXVIII. Læst af Madvigs Carmina selecta Catullus med Forbigaaelse af X, Martialis og Tibullus. Tregders Literaturhist. i Udvalg, Bojesens Antiquit., 74 Stile, 33 Versioner, — VI. Kl. Livii hist. L. XXIX; Cic. Orr. pro Archia poeta et pro Rege Dejotaro; Verg. Æneid. lib. III et IV. Gramatik af Formlæren de uregelmæssige Verber, hele Syntaxen. 90 Stile, 11 Versioner. — V. Kl. Sall. Catilina; Cic. Orr. in Catilinam I et II; Blochs Udgave af Ovids Metamph. „Verdensaldrene og Deucalion. I Gramatik Formlæren og Syntaxen til § 383. 74 Stile. — IV. Kl. Cæsar. de bell. Gall. I, III, IV, V c. 1—37. Af Madvigs Gram. Kasuslæren, samt Hovedreglerne om Gjenstandssætninger og Infinitiv. 83 Stile, hvoraf 36 Hjemmestile, de øvrige Skolestile og til dels mundtlige; 2 Versioner. — III. Kl. Berg & Møllers Læsebog S. 24—44 i Udvalg. Cornelius Nepos Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander, Conon, Epaminondas, Pelopidas. Af Madvigs Gram. Formlæren. Skriftlige Arbejder 35 Stile.

G r æ s k.

VII. Kl. A. (Rektor). Af Thriges Udvalg af Platon: Apologien og 1ste Bog af Staten. Af Bergs Udvalg af Herodot: Stykke I, II, III, VI, XI, 1—11. Reperet oven-

staaende og desuden: Homers Iliades 13de og 14de Bog, sammes Odyssees 6te og 9de Bog, Lykurgs Tale mod Leokrates, Stolls Anthologi i Udvalg (1ste Del), Xenophons Memorabilia: 1ste Bog. — Til Afgangsprøven opgives: Homers Iliades 13de og 14de Bog, sammes Odyssees 6te og 9de Bog, Stolls Anthologi, 1ste Del i Udvalg, Anakreontea Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 24, 25, 26, 30, 31, 32, 33, 35, 40, 43, 54, 57, 58; af Bergs Udvalg af Herodot: Stykke I, II, III, VI, og af XI 1—11. Af Morceaux choisis de Platon par Poyard: Protagoras og le Banquet; af Thriges Udvalg af Platon: Apologien og af Staten pag. 102—108; Lykurgs Tale imod Leokrates, Xenophons Memorabilia 1ste Bog. — VII. Kl. B. (Rektor). Læst og repeteret det samme, som VII. A. har læst fra nyt af i Thriges Udvalg af Platon og Bergs Udvalg af Herodot og tillige af denne sidste Stykket XI, 12—13; Homers Odyssees 6te og 9de Bog. — VI. Kl. (Mathiesen). Bergs Læsebog II. 2den Afdeling S. 58—88 læst og repeteret; Odysseens I. og II. Sang læst og repeteret. Formlæren repeteret. — V. Kl. (Ostermann). Bergs Læsebog II, 2den Afdeling forfra til Side 60. Hele Formlæren repeteret.

T y d s k .

VI. Kl. (Hertel). Jürs und Rung „Deutsche Dichter von Klopstock bis auf die neueste Zeit“ (2te Ausgabe durch C. Jürs). Simonsens Formlære og nogle Kapitler af sammes Syntax. Hver fjortende Dag indtil Maj ere Disciplene prøvede i et selvvalgt Pensum kursorisk Læsning. — V. Kl. (Lowsen). St. P. Hjorts Læsebog SS. 437—482. Simonsens Grammatik. Hver 14de Dag ere Disciplene prøvede i et opgivet Pensum kursorisk Læsning. R. P. Hjorts Læsebog SS. 437—482. Simonsens Grammatik. Toepfers Udvalg 1ste og 2det Hefte. Ugentlig 1 Stil, ialt

18. — IV. Kl. (Lowsen). St. P. Hjorts Læsebog SS. 80—101; 134—145; 341—362. Simonsens Grammatik. Hver 2den Uge 1 Stil, ialt 14. R. P. Hjorts Læsebog SS. 80—101; 134—145; 341—362. Simonsens Grammatik. Ugentlig 1 Stil, ialt 28 Toepfers Udvalg 1ste og 2det Hefte. — III. Kl. (Hertel). P. Hjorts Læsebog fra SS. 21—80. Af Simonsens Formlære det for Klassen bestemte Pensum. 1 Stil ugentlig, ialt 34. — II. Kl. (Hertel). Rungs Læsebog for de lavere Klasser SS. 117—129; 152—191 og SS. 207—213. Holbechs og Petersens Materialier St. 10, 11, 12, 13 og 16. Af Simonsens Formlære det for Klassen bestemte Pensum. — I. Kl. (Lowsen). Rungs Læsebog SS. 34—84. Simonsens Formlære, Holbechs og Petersens Materialier St. 1—11, omtrent Halvdelen af hvert Stykke mundtlig.

F r a n s k .

VII. Kl. (Mathiesen). Sicks Læsestykker II. Hefte, SS. 33—44; 80—121; 130—154, samt Molières: *Le bourgeois gentilhomme*. — VI. Kl. (Børre). Af Borrings *Etudes* SS. 46—62, 166—206, 215—325, 448—460. Hele Pios Grammatik er repeteret i sine Hovedtræk, og kursorisk Læsning er øvet hver 14de Dag. Enkelte Oversættelser fra Fransk til Dansk ere skrevne paa Skolen. — V. Kl. (Børre). Af Borrings *Etudes* er læst SS. 10—20, 46—62, 119—147, 426—437. Af Grammatiken er læst og repeteret Formlæren og af Syntaxen § 1—50 med endel Forbigaaelser, 38 skriftlige Arbejder udførte, som oftest hjemme. — IV. Kl. (Børre). Af Borrings Læsebog for Mellemlasserne SS. 1—18, 82—105, 128—132, 226—234, 241—262 læste og repeterede. Det Væsentligste af Formlæren og § 1—10 af Syntaxen efter Pios Grammatik. 36 skriftlige Arbejder, som oftest udførte i Hjemmet. — III. Kl. (Mathiesen). Ahns praktiske Lærebog, S. 1—60, læst og repeteret. 30 skriftlige Arbejder. II. Kl. (Børre). Af Ahns Læsebog er læst og repeteret Styk-

kerne 1—112. 40 Stile ere skrevne i Aarets Løb.

Religion.

VII. Kl. (Børre). Af det Nye Testamente i Grundsproget er læst Johannes's Evangelium. — VI. Kl. (Børre). Assens's Bibelhistorie er repeteret; ligeledes er Troeslæren i sin Helhed repeteret efter Balslevs Forklaring til Luthers lille Katekismus. Nogle enkelte forhen lærte Psalmer ere repeterede. — V. Kl. (Børre). Assens's Bibelhistorie SS. 154—234. Balslevs Katekismusforklaring § 1—54. Endel tidligere lærte Psalmer ere repeterede. — IV. Kl. (Børre). Assens's Bibelhistorie S. 95 (7de Afsnit) til S. 164 (Jesus i Galilæa). Enkelte Partier af 9de Afsnit ere forbigaaede. Balslevs Katekismusforklaring fra § 82 til Slutningen. Psalmer ligesom i V. Kl. — III. Kl. (Børre). Assens's Bibelhistorie SS. 1—89 (Juda Rige). Balslevs Katekismusforklaring fra § 45—81. (3die Artikel). Endel Psalmer ere lærte. — II. Kl. (Børre). Balslevs Bibelhistorie. Sammes Katekismusforklaring § 1—44, samt de 3 Troesartikler med Forklaring. Endel Psalmer. — I. Kl. (Hertel). Af Balslevs Bibelhistorie det Gamle og Nye Testamente. 10 Psalmer.

Historie.

VII. Kl. (Køingsfeldt). A. Hele Middeldalderens og den nyere og nyeste Tids Historie efter Thriges og Blochs Lærebøger. B. Den nyere Historie efter Bloch fra S. 51 og den nyeste Tid til 1815. VII. Kl. (Rektor). A. Læst den gamle Historie efter Thriges mindre Lærebog. B. Læst og repeteret i Thriges mindre Lærebog fra Alexanders Efterfølgere til Bogens Slutning. Med VII. A. desuden læst, men ikke repeteret, forfra til Alex. Efterf., hvilket ikke opgives til Eksamen. — VI. Kl. (Køingsfeldt). Mittel-

alderen efter Bloch og den nyere Historie efter Samme til S. 34. — V. Kl. (Königsfeldt). Danmark, Norge og Sverig efter Thrige; Realdisciplene tillige den almindelige Historie efter Kofods fragmentar. Lærebog. — IV. Kl. (Königsfeldt). Den gamle Historie og Danmark, Norge og Sverrig til 1648 efter Kofods Udtog; Realdisciplene tillige Middelalderens og den nyere Historie efter Kofods fragmentar. Lærebog. — III. Kl. (Königsfeldt). Middelalderen og den nyere Historie efter Kofods fragmentar. Lærebog. — II. Kl. (Reinhard). Den gl. Hist., Middelalderens og den nyere Tids Historie indtil den franske Revolution efter Kofods fragmentar. Lærebog med Forbigaaelse af Stykkerne om Danmark. — I. Kl. (Reinhard). Danmarks Historie efter Nissens Lærebog. Den gamle Hist. indtil Roms Stiftelse efter Kofods fragmentariske Lærebog.

G e o g r a p h i.

VI. Kl. (Königsfeldt). Hele Geographien efter Erslevs Lærebog Nr. 2. — V. Kl. (Königsfeldt). Den tyrkisk-græske Halvø og Verdensdelene udenfor Europa efter Erslev Nr. 2; Realdisciplene hele Geographien. — IV. Kl. (Königsfeldt). Øst- og Mellemeuropa efter Erslev Nr. 2 (SS. 66—150); Realdisciplene tillige forfra til S. 66. — III. Kl. (Königsfeldt). Erslevs Lærebog Nr. 2 forfra til S. 97. — II. Kl. (Reinhard). Erslevs mindre Lærebog forfra til Enden. — I. Kl. (Petersen). Erslevs mindre Lærebog til Amerika.

M a t h e m a t i k o g R e g n i n g.

M a t h e m a t i k. (De brugte Lærebøger ere: Holmstedts Ledetraad i Arithmetik og sammes Ledetraad i Plangeometri, Trigonometri og Stereometri, samt i IV. og III. Kl. Assens's Arithmetikens Begyndelsesgrunde).

(Bevareren, nemlig af Koranen). I sin Ungdom beskjæftigede han sig med videnskabelige Studier og indtraadte i en Dervisorden. Skjønt i høj Grad yndet af Shiras Fyrster, synes han dog stedse som Dervis at have levet i tarvelige Omstændigheder. Han digtede især Ghaseler eller erotiske Sange, der have en Del Lighed med de anakreontiske. Forsmaaende jordisk Storhed sang han til Skjønhedens, Elskovens, Vinens og Blomsternes Pris. Den Begejstring og varme Følelse, hvoraf hans Sange ere gjennemtrængte, bevirkede, at mange fromme Islamiter forklarede hans Udtryk allegorisk, ligesom det er sket med det erotiske i den hebræiske Højsang, hvorfor han ogsaa fik Navn af «den hemmelighedsfulde Tunge». Hafis' Divan¹⁾ udgjør i den fuldstændigste Samling 571 Ghaseler²⁾. — Efter Hafis fremstod ingen stor Digter hos Perserne. Skjønt det ikke manglede paa Forfattere, var det hele dog mere eller mindre Efterklang og Efterligning af hvad Firdusi havde frembragt i Epos, Rumi som Mystiker, Nisami i Romantiken, Sadi i didaktisk og Hafis i lyrisk Poesi.

10. Den Gren af Literaturen, som efter Poesien udviklede sig mere selvstændig hos Perserne, er Historie skrivning fra det 13de Aarh. af; men kun enkelte Partier deraf ere bekjendte gennem Oversættelser. Der skreves dels almindelig Historie om de mohammedanske Stater, dels enkelte Dynastiers Historie, dels talrige Biografier over enkelte Herskere. Især maa fremhæves Mohammed Ben Charensah Ben Mahmud fra Khorasan († 1494), sædvanlig kaldet Mirkhond, af hvem der haves en Universalhistorie ligefra den ældste Sagntid til Datiden. Flere Afsnit af dette store Værk ere oversatte paa engelsk, fransk og tysk.

11. En rig Literatur udgjøre Fabler og Eventyr, der

¹⁾ Divan (Feeforsamling) d. e. Samling af lyriske Sange.

²⁾ De fleste ere oversatte paa tysk, engelsk, fransk.

have øvet en ikke ringe Indflydelse paa den evropæiske Fabel- og Eventyrdigtning i Middelalderen. Ogsaa bør man lægge Mærke til, at Persien blev Mellemløbet, hvorved den rige indiske Fabel- og Eventyrverden blev kjendt i Evropa. Allerede under Sassaniderne var den Samling indiske Dyrefabler, som gaar under Navnet Bidpai eller Budpai, oversat i det da brugelige Sprog paa Nushirvan den stores Tid (531—71). — De øvrige Literaturgrene hos Ny-Perserne maa mere eller mindre betragtes som Afføddinger fra Arabisk.

B. Inderne ¹⁾.

1. Inderne udgjøre den sydostligste Del af det store Folkebælte, der snor sig fra Ganges til Lissabon, Irland og Island, omgivet mod Nord og Øst af altaiske, mod Syd af semitiske Folk. Ved Inderne forstaas her Sanskritfolkene, der fra Nord og Nordvest droge ned og efterhaanden toge fast Stæde mellem Floden Indus og Himalaja- og Vindhjbjergene. De udviklede i disse rige Egne et forbavsende Kulturliv, næsten uden Paavirkning udenfra. Deres religiøse, episke, lyriske og dramatiske Digtværker, deres Ydelser i næsten alle Videnskaber ere af en ejendommelig Art og vel ligesaa omfangsrige, som det, der er os levnet af græsk eller romersk Literatur. Deres Filosofi udmærker sig saavel ved den logiske Skarphed og Finhed, hvormed Gjenstanden er behandlet, som ved dybsindige metafysiske Spekulationer. I religiøs Retning fremkom her Buddhas Lære, der greb saa betydningsfuldt ind i Menneskehedens aandelige Liv, at dens Bekjendere for Øjeblikket i

---

¹⁾ Indien og Inder, under hvilket Navn Landet og Folket ere indtraadte i Verdenshistorien, er ikke en hjemlig Betegnelse. Navnet kommer af *śindhu* (Draabe, Sø), Benævnelse for Floden Indus og Landet derom. Paa Persisk blev det til *hindhus* og hos Ionerne, der have Tilbøjelighed til at udelade den stærke Aandelyd, *Ἰνδός* og *Ἰνδία* s. *Ἰνδός*.

Antal overgaar enhver anden Religions, Kristendommens ikke undtagne. — Men den indiske Præstekastes Aands-tyrani, der med eksempelløs Energi i Tidernes Løb trælbandt den indiske Aand, derefter islamitisk Fanatisme og endelig evropæiske Opløsningstendentser have i Aarhundreder arbejdet hen til den indiske Nationalitets Tilintetgjørelse som saadan.

2. Hos Inderne have vi de ældste Aandsfostre af den japetiske eller indoeuropæiske Æt. Det Sprog, hvori de ere bevarede, Sanskrit, har af alle Sprog af samme Æt de ældste Former; men det er aldeles ikke et Sprog, der er ifærd med at danne sig; hele Sprogets Bygning er fuldendt og viser i og for sig det Kulturtrin, som det gamle Indien var naaet op til. Baade i sproglig Henseende og i Oldfolkets hele Liv adskiller man tre Perioder. Den første Periode maa henlægges til det nordvestlige Indien, til Egnene paa begge Sider af Indusfloden. Den er kaldt Vedatiden ¹⁾, fordi Vedakvadene, Hymner til Gudernes Pris, er denne Tids Særkjende; eller med andre Ord, det, der er blevet tilbage fra hine fjerne Tider, bestaar især i hellige Sange. — Der herskede da en mild Tro paa Naturkræfterne som Guder, der vilde Menneskene vel og selv trængte til disses Dyrkelse og Ofring. Blandt den store Mængde af disse Guder møde os især den venlige Ildgud, *Agni*, Husets Beskytter og Midleren mellem Guder og Mennesker, der mere dyrkes som den jordiske Offerild, end som den elementariske Kraft; denne hviler snarere hos *Indra*, den mægtige Luftgud, som med sit Lyn fremtvinger den frugtbringende Regn fra de onde Væseners Vold; den høje Solgud, *Surja*, der fordriver det natlige Mørke og fremkalder alt Liv paa Jorden; den frembrydende Dag, den lysende Morgenrøde, *Ushas* (ἔως). Den til Guderne opsendte Bøn var ikke en fra Fædrene nedarvet,

---

¹⁾ *Ved-a*, af *vid*, *véda* = *οἶδα*, vort *véd*.

udenad lært Formel, men maatte helst fremgaa frit af Sjælens Begejstring. Det var de nye og friske Sange, som Guderne helst lyttede til. Hver Høvding styrede sin Stamme, anførte den i Krigene, der førtes saavel mod Landets ældre Beboere og vantro, som mod Landsmænd og Trosfæller; han var Stammens eller Clanens Præst, der forestod Ofringen og sang Kvad til Gudernes Pris. Men Offermaaden var fri for tvungne Former og foretoges efter den bedendes fromme Skjøn. Enhver Husfader kunde for sit Omraade gjøre det samme. Dog fandtes der ogsaa Mennesker, der ved deres Fromhed særlig vare Gudernes Yndlinge, og hvis Bønner lettest fandt Indgang hos dem, hvorfor de ogsaa nøde særegen Anseelse og modtoges rige Gaver. Endog Kvinder fremtræde som Præstinder og lede den hellige Handling. Gudebilleder vare ukjendte, ligeledes egentlige Templer, om der end rejstes Altere til Ofring.

3. I Vedakvadene skildres et Folk, der ikke blot beskæftigede sig med Kvægavl og Agerdyrkning, men ogsaa med Handel og Haandværk. I sine daglige Bønner anraaber Vedafolket om Spise og store Hjorder, talrig Familie og et langt Liv, og lover — idet det føler sin Betydning ligeover for Guderne — til Gjengjæld herfor Offer og Lovsange. Men Digteren hæver ogsaa sin Aand op over det daglige Livs Fornødenheder, sondrer mellem, benævner og skildrer med Billeder laante fra sit Folks Liv de forskellige Naturkræfter, spørger om deres Magt og gjør dem til Væsener i Lighed med sig selv, men større og mægtigere. Det er disse, der anraabes og lovprises som Guder. Enhver Side af Naturen, der ledte Tanken hen paa en virkende Magt, var optagen i denne Gudekreds, og de forskellige Navne, hvorunder Guderne anraabes, forraade mere eller mindre deres oprindelige Betydning: *agni* (ignis), *Surja*, *ushas*, *maruts* Storme, *prithivi* (den brede) Jorden, *ap* Vandene, *nadi* Strømmene; andre ere blevne Egennavne *Indra*, *Varuna* (ὐρανός)

Himmelhvælvingen, *Mitra* = Surja o. a. Den enkelte Gud træder ikke, naar han anraabes, frem for den bedendes Sjæl som indskrænket af eller staaende højere eller lavere end andre Guder. Enhver Gud er for den bedendes Andagt saa godt som alle Guder; kun den Gud, der skal yde Opfyldelse af Bønnen, staar i sin fulde Glands for den bønfoldende, alle de øvrige træde ligesom tilbage for Betragtingen. I denne Tidsalder er der ikke Tale om en Theogoni, om et System af Guder. Den samme Gud fremstilles i én Hymne som den højeste, i en anden som underordnet. De samme Benævnelser bruges i én Hymne som Gudenavne, i en anden som Fællesnavn¹⁾. Med alle disse Guder over, under og omkring sig spørger saaledes den gamle Digter, «hvem er den Gud, som æres med Offer», og svarer, «det er Jordens Fader, den retfærdige, der frembragte Himlen og lod Skyerne fremstaa i Glands og Styrke, der giver alt Liv og Kraft, hvis Bud alle Guder lyde, hvis Skygge er Udødelighed og Død.» — I Vedaerne finde vi tydelig udtalt Troen paa en personlig Udødelighed. I en Hymne til *Soma*²⁾ beder Digteren saaledes om at maatte gjense sin Fader og Moder i den tilkommende straalende Verden, hvor skinnende Væsener huses og ethvert Ønske opfyldes. — Fra de høje Digtersyn og dybe religiøse Følelser i disse gamle Sange træder der os en

---

¹⁾ Ligesom Forholdet var i Grækenland, førend Homer og Hesiod sammenordnede de forskellige Landsdeles Guder til et System, saaledes synes ogsaa i Indien de forskellige Landsdele, Claner og Familier oprindelig at have haft ikke blot deres særegne Helte, men ogsaa særegne Guder og særegne religiøse Skikke, indtil Præstevælde og Præstekløgt paatrykte hele Folket en Enformighed, hvor man stræbte at fjerne eller bortforklare alt, hvad der ikke kunde passe ind i det kunstige System, som i Fremtiden skulde være ene herskende i alle Forhold:

²⁾ *Soma* er baade en berusende Drik, der ofredes til Guderne, og Navnet paa en Guddom, der i en af Hymnerne kaldes Himlens og Jordens Herre.

Stræben imøde, der gaar baade i pantheistisk og monotheistisk Retning.

4. De Samlinger, vi have af disse Kvad, ere af to Slags, eftersom de enten ere foretagne af almindelig Interesse for de gamle hellige Sange, hvori Forfædrene havde nedlagt deres bedste aandelige Eje, eller de have et liturgisk Øjemed, som en Del af Ceremoniellet ved Ofringen, efter et bestemt System. Den første Slags, der kun udgjør én Samling, hedder Rigveda (*ṛk'-véda*), som nogle ogsaa have kaldet den historiske Veda til Adskillelse fra den anden Slags, de præstelige Vedaer eller Psalmebøger. — Rigveda bestaar af 1017 Hymner, hvortil komme 11 Tillægshymner¹⁾. Skjønt det tydelig ses, at disse Kvad ere samlede paa en Tid, da Brahmanernes Indflydelse som præstelig Kaste havde gjort sig gjældende i Indien, er den Orden dog, hvori Hymnerne ere opførte, fri for ethvert Hensyn til Ritus og Ofring. Der er talrige Sange i denne Samling, som aldrig kunde have været anvendte ved nogen præstelig Handling. Affattelsestiden for de forskellige Hymner strækker sig over et overmaade langt Tidsrum, mellem 1000 Aar før vor Tidsregning opad til det 15de eller 18de Aarhundrede. Det er utvivlsomt, at der har været forskellige Generationer af Vedadigtere²⁾; men da

---

¹⁾ Man har en omhyggelig Inddeling af disse Kvad fra Midten af det femte Aarh. f. Chr., hvorefter de bestaa af 10 Kredse (Mandala), 85 Kapitler (Anuvaka), 1017 + 11 Hymner (Sukta) og 10580½ Vers (d. e. dobbelte Vers). Endogsaa Ordenes og Stavelsernes Antal angives. Denne Inddeling har Hensyn til de forskellige Digtere (og Digtterslægter), og indenfor de enkelte Mandaler til de Guder, som Kvadene ere henvendte til. Men der er ogsaa bevaret en anden, noget yngre Inddeling, som mere angaar Omfanget og er bestemt for Lærlingerne under Studiet af Sangene.

²⁾ I mange Hymner hentydes ligefrem til tidligere Digtere og Digte; og Begivenheder, der i nogle Sange ere fremstillede som vedrørende Datiden, omtales i andre som henhørende til en fjern Fortid.

- Brandt, C. I.: Romantisk Digtning fra Middelalderen. II, 1870.
- Brehm, A. G.: Fuglenes Liv, populært fremst. Paa Dansk ved P. Mariager. 1871.
- *Brugsch, H.: Wanderung nach den Türktis-Minen und der Sinai Halbinsel. 3. Auflage. 1868.
- Bøgh, E.: Dram. Arbeider. 7. Bd. 2. 1871.
- Cantu, Cesare. Verdenshistorie, dansk Bearbejde, 1—8 Hefte. 1869—71.
- Centralblatt für die gesammte Unterrichts-Verwaltung in Preußen. Herausgeg. von Stiehl. 1870.
- Conversations-Lexicon, Nordisk. 6—20 Hefte. 2den Udg.
- Corssen, W.: Über Aussprache, Vocalismus u. Betonung der latein. Sprache. 2te Ausg. I—II. 1868—70.
- Daae, L.: Norste Bygdejagn, samlede af, 1870.
- Dahl, F. C. B.: I Skolesagen II, 1870.
- Danmarks Norges og Sverrigs Historie, populært fremstillet efter de bedsteilder. Med mange Illustrationer. I—III. 1867—71.
- *Davis, I. F.: China, A General Description of that Empire and its Habitants. Whit Illustrations. I—II. 1857.
- *Demonferrand: trattato d'electricita dinamica. Bologna 1824.
- Deter, C. G. J.: Leitfaden für die Unterricht in der griech. Syntax. 1870.
- Dickens, Ch.: Edwin Droods Hemmelighed. Oversat ved L. Moltte. 1870.
- *Dyrlund, F.: Udsigt over de danske Sprogarter. 1857.
- *Eck, I. G.: Comparativ språkforskning och latinsk etymologie. 1856.
- Edda, den ældre, oversat af H. G. Møller. 1—2. 1870.
- Euler, L.: Differenzialrechnung, übers. von Michelsen. 3 Th. 1790.
- *Euler, L.: Anleitung zur Algebra. Lund, 1771. I—II.
- *Fayet: Théorie physique et chimique. Paris 1848.
- *Fechner, G. T.: Atomenlehre. Leipzig 1855.
- Fick, A. Vergleichende Wörterbuch der indogerman. Sprachen I—II, 2te Ausg. 1870—71.
- For Ide og Virkelighed; et Tidsskrift. 1871.
- Guhl, E. und Koner, W.: Das Leben der Griechen und Römer, dargestellt von, II. Römer 1862.
- Goldschmidt, M.: Avrohmche Nattergal. 1871.

- Goulbourn, E. M.: Sokrates, ovs. af C. Konow. 1869.
- *Gravesande: elements of natural philosophy. I—II. 1737.
- *Grüſon, Supplement zu Eulers Differenzialrechnung. 1798.
- Grundtvig, S.: Dansk Retskrivnings-Ordbog. 1870.
- Danmarks gamle Folkeviser, udgivne af
Gronberg, B. C.: Tydſk=danſk Ordbog. 4. Udg. ved F.
Kaper. 1866.
- Hansen, P.: Nordiske Digte. 1870.
- Høj= og Statskalender, Rgl. danſk, for Aaret 1871.
- *Høſberg, Ludvig: Treende Epistler til *** Dvs. fra det
Lat. 1745. Udg. af F. Levin. 1857.
- *Holmberg, H. I.: Ethnographische Skizzen über die
Völker des russ. Amerika. 1ste Abth. 1855. 4to.
- Høſtrup, C.: Prædiker. 2den Samling. 1870.
- Himmeriges Nige og det Menneſtelige. Præ=
diker. 1871.
- *Huber, F.: Nye Sagttagelser over Bierne. Dvs. af E. Thor=
ſon. 1865.
- *Jung=Stilling, H.: Huusliv, Læreaar og Alderdom, ovs. af
F. L. Mynster. 1867.
- *Junge, J.: Den nordſjællandske Landalmuc. 2. Dpl. 1844.
- Kaper, F.: Danſk=Norſk=Tydſk Ordbog. 1870.
- Kingo, Thomas: Aandelige Sjunge=Chor, udgivet af M.
Hammerich og G. Nøde. 1856.
- *Kirchhoff, A.: Das gothiſche Runealfabet. 2te Aufl. 1854.
- Kjær, L. O.: Dansk-latinsk Ordbog. 1870.
- *Knøs, O. V.: Prolegom. ad quæſtiones de digammo
Homericæ instituendo. 1869.
- *Krenher, F.: Die preußiſche Expedition nach Oſtſtarien 1859
—62. 1863.
- Legendre, A. M.: Éléments de géométrie. Paris 1837.
- Lehmus: algebraiſche Aufgaben. Berlin 1846.
- die reine Mathematik und die mechanischen
Wissenschaften. Berlin 1845.
- *Lepsius, C. R.: Sur l'Alphabet Hieroglyphique. 1837.
- Livii, T.: Historiarum-Roman. Libri VI—X. Med Op=
lysninger til Skolebrug, af C. Listov, 3. Hft. 1871.
- *Lockhardt, I. G.: Memoirs of the life of sir Walter
Scott. I—IV. 1837—38.
- Lübke, V.: Kunſthiſtorie, ovs. af I. Lange. 4—9 Lev.
1870—71.
- Maclaurin, M.: Treatise of Algebra. London 1748.

- Madvigii, I. N.: *Adversaria Critica ad scriptores græcos.* 1871.
- Mantzius, K.: *Berner-Linde-Hall contra Mantzius.* 1871.
- Martensen, H.: *Den christelige Ethik. Den alm. Del.* 1871.
- *Mazzacane, D. C.: *Lettere sopra lo Eletticismo.* 1807.
- *Mädler: *Das Planetensystem der Sonne.* Leipzig 1845.
- *Melloni, M.: *La thermochrose.* Naples. 1850.
- Mentzer, T. A. v.: *Atlas öfver Sveriges Land.*
- *Meyer, Leo.: *Gedrängte Vergleichung der griech. u. latein. Declination.* 1862.
- Michaelis, J.: *Über d. Unterschied der consonantes tenues und mediæ und über d. Unterscheidung des Ach—u. Ich—Lauts.* 1862.
- *Molière.: *5 Comedier, vvf. af L. Dverifou og N. B. Dorph.*
- *Moschus.: *Idylliske Digte, ovs. af S. Meisling.* 1824.
- Munch, A.: *Moder og Søn.* 1870.
- *Müller, Fr.: *Beitr. zu Kenntn. der Rom-Sprache.* 1869.
- * — *Über d. Ursprung der armenischen Schrift.* 1865.
- *Müller, Fr.: *Beitr. zur Lautlehre der armenischen Sprache.* 1863.
- *Müller, Max.: *Über den Buddhistischen Nihilismus.* 1869.
- Møller, C. F. C.: *Veiledning for Lærere i praktisk Regning, udarbejdet af, Kjøbenhavn* 1871.
- Møller, C. F. C.: *Betragtninger over de lærde Skolers Reform.* 1871.
- *Møller, P. L.: *Arena, et polemisk-æsthetisk Blad.* 1843.
- *Nagel, Paulus: *prognosticon astrologo-harmonicum.* 1620.
- *Newton, I.: *Opuscula.* 3 Form. London 1744.
- * — *Philosophiæ naturalis principia, 2. Del.* 1740.
- * — *Opticks.* 1730.
- *Norske Viser og Sange til Skolebrug. 1868.
- *O Novo Testamento. 1856.
- *El Nuevo Testamento. 1858.
- *Nyerup, R.: *Det danske Sprog's Rettskrivningstheorier.* 1805.
- *Nyt Testamente paa Kinesisk. 1855.
- Ordbog öfver Svenska Språket. Utgifven af Svenska Akademien. A.* 1870.
- Paludan-Müller, C.: *Om Gjennemførelsen af den nye Undervisningslov.* 1871.
- Pape, W.: *Wörterbuch d. griech. Eigennahmen, 3te Aufl. Neu bearbeitet von G. E. Benseler. 2te Hälfte.* 1870.

- *Petersen, N. M. : Det danske, norske, svenske Sprogs Historie. 1—2. 1829—30.
- *Rask, R. Forsøg til en videnskabl. dansk Retskrivningslære. 1826.
- *Riant, Paul : Skandinavernes Korstog og Andagtsreiser til Palæstina. 1868.
- Richardt, Chr. : Det hellige Land. 1870.
- *Ross, H. : Norske Viser og Stev, med Indledning af J. Moe. 3die Udg. 1869
- *Rückert, Fr. : Mal und Damajanti. Eine indische Geschichte. 3te Aufl. 1845.
- Rydqvist, I. E. : Ljudlagar och Skriflagar. 1870.
- Safarik, P. I. : Geschichte d. slawischen Sprache u. Literatur. 2ter Abth. 1869.
- Samlinger til Jydsk Historie og Topografi. Udg. af det jydsk Historisk - Topografiske Selskab. III. 1870—71.
- Samlinger, Danske. Udg. af C. Bruun, O. Nielsen og S. B. Smith. VI. 1870—71.
- *Schlottmann, K. : Die Inschrift Eschmunazars. 1868.
- *Schweiger-Sidler, H. : Elementar- u. Formenlehre d. latein. Sprache. 1869.
- Scott, W. : Ivanhoe, ovs. af C. I. Boye. 1866.
— De skotske Presbyterianere. 1871.
- Shakespeare, Will. : Dramatiska Bærker, ovs. af E. Lembeke. 10de Del. 1871.
- *Simrod, R. : Das Nibelungenlied. 16. Aufl. 1869.
- Spiegel, Fr. : Erânische Alterthumskunde. 1ster Band. Geographie, Ethnographie u. älteste Geschichte. 1871.
- Storm, Th. : Immensee. Efter Originalens 12 Dplag ved M. M. 1871.
- Studien zur griech. u. latein. Grammatik. Herausgeg. v. Georg Curtius. III—IV. 1870—71.
- Teuffel, W. G. : Geschichte der Römischen Literatur. 1870.
- Tidsskrift for Philologie og Pædagogik. IX, 1. 1870.
— , Mht, for udenlandsk theologisk Literatur, udg. af H. N. Clausen. 1871.
- Tidsskrift for Mathematik. Udg. af C. Tychsen. III. Række. 1. Aarg. 1871.
- *Triewald : Kort Beskrifning om Ild- og Luftmaschin vid Dannemora grufvor. Stockholm 1734.
- Tyndall, die Wärme. 1871.

- *Umpfenbach, die Lehre von dem Gleichgewichte u. der Bewegung. 1825.
- *Bamberg, S.: Reiser i Messemajien fra Teheran til Samarkand. Paa Danff. Rbhvn. 1866.
- Vor Samtid. Biografiske Skizzer med Portraiter, udg. af Paul Pry. Hft. 2 og 4. 1871.
- *Voyage en Chine, par le capitaine Monfort, avec un appendice historique sur les derniers évènements par G. Bell. 1854.
- *Wallace, Alfred von: Reisen am Amazonenstrom u. Rio Negro. Aus dem Englischen. 1856.
- Wattenbach, W.: Das Schriftwesen in Mittelalter. 1871.
- * — Ninive und Babylon. 1868.
- *Weber W.: Electrodynamische Maasbestimmungen.
- Weiss, Herman: Kostümkunde. Handbuch der Geschichte der Tracht u. der Geräther vom 14 Jahrhundert. bis auf die Gegenwart. Lief. 9—10. 1871.
- Westphal, R.: Formenlehre der griech. Sprache. 2te Abth. 1871.
- Whitte, H. K.: Opgaver til Oversættelse fra Dansk til Latin og fra Latin til Dansk. 1868.
- *Wilkinson, I. G.: The Ancient Egyptians. 1—2.
- *Wiggers, J.: Grammatik der plattdeutschen Sprache. 2 Aufl. 1858.
- *Zarnecke, F.: Das Nibelungenlied. 3 Aufl. 1868.
- *Zeune, A.: Das Nibelungenlied ins Neudeutsche übertr. 1814.
- *Zimmermann, W. F.: Der Mensch, die Räthsel u. Wunder seiner Natur. Med 150 Afbildn. 1864.
- *Zimmermann, W. F.: Geschichte der Poesi aller Völker. 2 Ausg. 1856.
- Zschokke, H.: Institutiones fundamentales ling. Arabicæ. 1869.
- Zschokke, H.: Institutiones fundamantales ling. Aramaicæ. 1870.

B. En lille Samling af Mindesmærker fra Stenalderen.

I Begyndelsen af dette Skoleaar viste en af Disciplene mig et Par Stykker tilhugne Stenredskaber, som vare fundne i Nærheden af Kjøge, og spurgte, om Skolen ønskede at beholde dem. I det jeg tænkte paa, hvor heldigt Lærerne i Naturhistorie ere stillede ved, at de kunne lade Disciplene selv see de Na-

turgjenstande, som de forklare, lade dem tage og føle paa det, som skal fattes med Aanden, betragtede jeg hans venlige Tilbud som en Opfordring til ogsaa at gjøre det muligt for Historikeren at dvæle lidt ved selve den materielle Gjenstand, og besluttede at forsøge paa, hvad den lille Verden, som Skolen omfatter, kunde yde for at Disciplene daglig kunde have for Oje nogle af de mærkelige Oldtidsfund, som rundt i Landet fortælle om forhistoriske Slægter, der have levet og arbejdet der, hvor vi nu virke. Skjønt som sagt Samlingen begyndte med to Stykker, et Brudstykke af en Økse og en Kile har Sagen dog havt saa god Fremgang, at Skolen i Løbet af $\frac{1}{2}$ Aar kom i Besiddelse af omtrent 50 Nummere, hvilket store Antal dels skyldes Skolens Disciple, dels Hr. Fuldmægtig Nielsen, der, da han hørte, at Disciplene samlede til et saadant lille Museum, venligst overlod Skolen følgende Gjenstande:

6 Kiler eller Brudstykker af samme.

10 Stenøkser.

1 Do. med Skaftehul.

1 Do., omgjort til en Huulmejsel.

1 Sænkesten og 1 Skindskraber.

1 Brudstykke af en stor Kniv med Haandtag.

1 stor Kile.

1 mindre Kniv eller Sav med Haandtag.

1 Stykke Steen af ukjendt Bestemmelse.

4 Brudstykker af ukjendt Bestemmelse.

1 firkantet brændt Sten af Leer med Figurer.

2 Stenøkser.

1 Pilespids.

1 Brudstykke af en Spydspids.

1 lille Mejsel.

- Af Discipel Hastrup, 1 Brudstykke af en stor Økse og en langagtig raat tilhugget Kile.
- Krøg, 1 Flintsav (funden paa Mors).
- Mortensen, en lille Kile, 1 Flintsav og 1 Brudstykke af 1 Do. (funden i en Kæmpegrav paa Falster.)
- Ulrich, 1 Kile, 2 Stumper af en Do., 1 Spydspids af Flint og 1 Flintflække.
- Baumgarten, 1 Øxehammer.
- Olivarius, 1 raat tilhugget Mejsel og 1 lille Kile.

Af Discipel Ebbesen, 1 stor Øxe.

— Frank, 1 Kile.

— Teisner, 1 raat tilhugget Kile.

— G. Svendsen, 1 fint tilhugget Kniv.

Af Adjunkt Hertel, 1 Brudstykke af en Lerurne med Zirater.

G. Den naturhistoriske Samling har modtaget følgende Forøgelse:

En usædvanlig stor Hvepserede (fra Skolens Loft)

En Stjernekorall foræret af Discipel V. Culmsee.

VII.

Nogle Skrivelser til og fra Ministeriet.

Under 7de September f. A. forespurgte jeg mig om følgende to Punkter hos det høje Ministerium for Kirke- og Undervisningsvæsenet: 1) Skjønt jeg i en Række af Aar har været Lærer i Mathematik, er jeg dog ikke istand til at give Skolens Mathematiklærer en afæsket Oplysning. — — — Jeg tillader mig derfor at udbede mig nærmere Bestemmelse angaaende følgende Forespørgsel af Hr. Adjunkt Bendz, som han først har stillet mundlig til mig i et af Læremøderne angaaende den nye Ordning af Undervisningsvæsenet, og nu efter mit Ønske har formuleret skriftlig. Hans Forespørgsel lyder saaledes:

„Forinden jeg forelægger Hr. Rektoren en Plan for Undervisningen i Mathematik i Overensstemmelse med Loven af 1ste April d. A. og de dermed forbundne ministerielle Anordninger, maa jeg være sikker paa, at have forstaaet disse rigtigt, hvorfor jeg tillader mig at søge Oplysning hos Hr. Rektoren om et Punkt, der forekommer mig uklart.

Ifølge § 3, 8 i Anordningen af 5te Maj skal der ved 4de Klasses Hovedexamen ved den skriftlige Prøve i Mathematik forelægges Disciplene en Opgave angaaende en simpel geometrisk Konstruktion eller en geometrisk Sætning, som falder ind under lette Anvendelser af, hvad der er læst.

Da der overhovedet ved Fordringerne i Mathematik ved denne Examen ikke er gjort nogen Forskjæl paa Sprog- og Realstudenter, — uagtet disse Sidste ifølge

Planen i Cirkulæret af 9de August, Side 3, baade i 3die og 4de Klasse have 2 Timer Mathematik mere om Ugen og tilmed maa antages at være mere oplagte for dette Fag end de Sprogstuderende — maa jeg antage, at der ogsaa kan blive forelagt de Sprogstuderende en Opgave i geometrisk Konstruktion, hvorfor det formentlig bliver nødvendigt, at ogsaa disse faa en ikke ringe Undervisning i geometrisk Tegning i 3die og 4de Klasse. Dette vilde, som det forekommer mig, staa i Strid baade med Cirkulæret af 9de August, Side 2, hvor det forudsættes, at den egentlige geometriske Tegning først indtræder i 3die og 4de Klasse, men kun for den ene Række af Studerende, de Realstuderende, og med § 5 i Loven af 1ste April, ifølge hvilken geometrisk Tegning ganske bortfalder for de Sprogstuderende.

Jeg tillader mig derfor at udbede mig nærmere Oplysning om, hvorvidt geometrisk Tegning overhovedet skal drives som Undervisningsfag i 3die og 4de sprogstuderende Klasse og da i hvilket Omfang — eller, i Tilfælde af et benægtende Svar, Oplysning om, hvorledes Opgaverne i geometrisk Konstruktion tænkes at skulle besvares uden geometrisk Tegning.

Ærbødigst

C. N. B e n d z .“

2) I Cirkulære til Rektorerne af 9de August d. A., hedder det i Anledning af Retskrivningsspørgsmaalet: „Men i ethvert Fald bør ingen Skole fjerne sig længere“ (end der er foreslaaet af et Antal Mænd, H. N. Clausen med flere andre under 21de Juni 1870) „fra den overleverede og i det Hele i de offentlige Aktstykker fulgte Form“. Frederiksborg Skole har i de sidste fire Aar fulgt en Retskrivning, der kun i et Punkt gaaer ubetydelig videre. Da det er navnlig Lærerne i Dansk, men ogsaa os andre Lærere, der have skriftlige Arbejder at rette, af overordentlig Vigtighed ikke nu igjen at skulle lade Forandring indtræde i noget, som baade Lærere og Disciple endelig ere blevne nogenlunde hjemme i, tillader jeg mig at andrage paa, at vi maa vedblive at benytte den i de sidste Aar brugte Retskrivning, som den findes foreskreven i medfølgende sex Punkter.

Underdanigst

C. B e r g .

Paa disse to Forespørgsler erholdt jeg følgende Svar:

„I behagelig Skrivelse af 6te f. M. har Hr. Rektoren begjært Ministeriets Resolution dels om hvilke Forordninger der efter Anordning af 5te August d. A. § 3 Nr. 8 kunne ved den skriftlige Prøve ved 4de Klasses Hovedexamen stilles til Disciplene i Mathematik, forsaavidt der skal forelægges dem en Opgave angaaende en simpel geometrisk Konstruktion eller en geometrisk Sætning, som falder ind under lette Anvendelser af, hvad der er lært, dels om hvorvidt den i Frederiksborg lærde Skole hidtil brugte Retskrivning fremdeles kan benyttes.

Efterat have brevvet med Undervisningsinspektøren for de lærde Skoler, skal Ministeriet med Hensyn til det første Punkt tilbagemelde, at det herfra vil blive paaseet, at der ikke gives andre Konstruktionsopgaver end saadanne, der allerede hidtil ere ansete indbefattede i det geometriske Kursus, som gaaende ud paa Løsning af deri optagne Problemer, uden Spørgsmaal om anden Tegning end den nødvendige simple Oplysning ved Linier med Passer og Linial. Imidlertid skal Ministeriet tilføje, at dette ikke udelukker, at der kan blive givet Disciplene af den matematisk-naturvidenskabelige Retning en herfra forskjellig Opgave (en særlig Konstruktions- og Regneopgave) paa Grundlag af den dem meddelte særlige Undervisning i geometrisk Tegning.

Hvad angaaer Spørgsmaalet om Retskrivningen, da finder Ministeriet ingen Betænkelighed ved at tilstede den fortsatte Benyttelse af de for Frederiksborg lærde Skole vedtagne Regler.

Kjøbenhavn, den 20de Oktober 1871.

Hall.“

„Af Forhandlingerne angaaende det lærde Skolevæsens Budget for indeværende Finantsaar vil det være Hr. Rektoren bekendt, at det er bleven en Nødvendighed at forhøje Skolekontingentet, men at dog Bevillingen, skjønt den er bleven forhøjet med et bestemt Beløb, ikke er meddelt paa anden Maade end at den i Finantsloven opførte Sum er at betragte som kalkulatorisk, saaledes at det er overladt til Ministeriet at afgjøre til hvormeget Forhøjelsen skal ansættes.

Medens Ministeriet foreløbig gaaer ud fra, at For-

højelsen, som antages at maatte indtræde fra Begyndelsen af Skoleaaret 18⁷²₇₃, ikke vil kunne ansættes ringere end 1 Rd. maanedlig for en enkelt Discipel, har man dog ikke herom villet tage den endelige Bestemmelse og det saameget mindre som man forinden maatte ønske en Udtalelse fra Skolernes Rektorer angaaende det fremkomne Forslag om samtidig med Forhøjelsen at gjøre den Forandring, at Skolepengene bestemtes forskjelligt i de forskjellige Klasser, et Forslag, som Ministeriet dog ikke uden stor Betænkelighed vilde kunne optage, navnlig af Hensyn til den betydelige Forøgelse, Skolepengene maatte gives i de øverste Klasser med disses ringe Discipeltal, naar dog den Sum, som skulde bringes tilveje, skulde komme ud.

Medens Ministeriet, selv om Kontingentet forhøjes paa den ovenanførte Maade, ikke kan ansee det nødvendigt at forøge Beneficiepladserne udover den nu ved Bekjendtgjørelse af 9de Marts 1865 bestemte en Sjattedel af Discipeltallet, kan man dog ikke tilbageholde nedestaaende Udtalelse angaaende Maaden, paa hvilken Beneficier og Stipendier fremtidig formenes at burde uddeles.

Først og fornemmelig maa Ministeriet fremhæve, at det strengere end hidtil paasees, at fuld Beneficieplads kun tilstaaes saadanne Disciple, som — ved Siden af Forældrenes i Forhold til deres Livsvilkaar i Almindelighed paaviselige Trang til den Hjælp, som Fritagelse for at yde Skolekontingent er — vise en Opvakhthed i Forbindelse med Flid og i en ældre Alder en Begavelse, der giver grundet Haab om, at de virkelig egne sig til at fremhjælpes ved en offentlig Understøttelse. Herved vilde tillige modvirkes, at Forældre, som ere ude af Stand til at betale de normerede Skolepenge, lade deres Sønner søge den lærde Skole væsentligen lokkede dertil ved Haabet om, at Børnene uden synderlig Vanskelighed kunde opnaa et Beneficium.

Ved Siden heraf maa Ministeriet, naar Beneficierne af fri Skolegang saaledes indskrænkes til færre men særligt begavede Disciple, ansee det for rigtigt, at man for disses Vedkommende vender tilbage til den tidligere Regel, at Pengestipendierne tilstaaes i Forbindelse med Beneficium af fri Undervisning for paa denne Maade at sørge for at et saadant Oplag af Stipendier i Skoletiden finder Sted

for de begavede Disciple, at disse uden altfor betydeligt et Tilskud fra Forældrene kunde studere ved Universitetet i den Tid, indtil de kunde opnaa Universitetets Beneficier.

Paa den anden Side erkjender Ministeriet fuldt vel, at om end Skolepøngene ved at forhøjes som ovenantydnet, ikke sættes højere end forsvarligt, naar Hensyn tages til hvad Forældre i andre Retninger anvende paa deres Børns Opdragelse og Uddannelse, indeholder dog den forøgede Byrde, som derved paalægges Forældre, en Opfordring til at skaffe den Lettelse tilstede, som er mulig, men hertil formener Ministeriet ogsaa at der vil vise sig Lejlighed paa flere Maader. Ministeriet vilde saaledes Intet have at erindre imod, i videre Omfang at benytte den det givne Bemyndigelse til at lade Prøve-aaret bortfalde, hvortil der turde være saameget større Anledning som Prøven af de nye Disciple ved at være rykket op fra det 9de-10de Aar til det 11te-12te utvivlsomt kan give en bedre Garanti for Disciplenes Kvalification til at fremhjælpes ved en offentlig Understøttelse, og desuden den overvejende Del af de nyoptagne Disciple sandsynligvis ville gennem Forberedelsesskolerne være Skolens Lærere tilstrækkeligen bekendte. Derfor seer Ministeriet Intet at være til Hinder for at indrømme Skolen Frihed til at benytte dels de Beneficiepladser, der ikke tilfalde de ovennævnte særligt begavede og trængende Disciple, til Uddeling enten i halve eller endog mindre Portioner, alt i Forhold til Disciplenes Værdighed og Forældrenes Trang, dels til at anvende de Stipendieportioner, der ikke tillægges Disciple, som i Forvejen havde fuldt Beneficium og for hvilke de saaledes blive at oplægge, som Bidrag til Udredelsen af Skolekontingentet. Endelig finder Ministeriet, at der, uanseet Forhøjelsen i Kontingentet i Almindelighed, turde være Anledning til ikke at lade nogen Forhøjelse indtræde i det for 2den og 3die Broder hidtil bestemte Kontingent, idet Byrden af Kontingentet for saadanne Forældre allerede hviler tungere end hvor de kun have et Barn at udrede Kontingent for.

Om disse forskjellige Punkter anmoder Ministeriet Hr. Rektoren om behageligen at ville inden Udgangen af Maj Maaned meddele deres gode Yttringer.

Kjøbenhavn, den 29de April 1872.

H a l l .“

VIII.

A. Summarisk Oversigt over Skolens Indtægter og Udgifter i Finantsaaret 1871/72.

I n d t æ g t :

Jordebogsindtægter med Fradrag af			
Skatter	4,313	Rd. 48	Sk.
Renter af Skolens Kapitalformue	2,681	— 90	—
Skolekontingenter	2,725	— ”	—
Helsingørs Hospital	300	— ”	—
Tilskud fra den almindelige Skolefond	7,100	— ”	—
	<hr/>	16,120	Rd. 42 Sk.

U d g i f t :

Gager og Timebetaling	13,778	Rd. 18	Sk.
Pensioner	1,148	— 69	—
Bibliothek og videnskab. Apparater	385	— ”	—
Bygningernes Vedligeholdelse	251	— 28	—
Badehus	40	— ”	—
Inventarium	111	— 70	—
Brændsel og Belysning	435	— 77	—
Kommunale Udgifter	60	— 6	—
Regnskabsføringen	340	— ”	—
Forskj. løbende og extraord. Udgifter	574	— 72	—
Riffelskydning	50	— 4	—
	<hr/>	17,175	Rd. 56 Sk.

B. Stipendiekassen 1871/72.

I n d t æ g t :

Renter af Stipendiefondens Midler	282	Rd. 69	Sk.
Uddrag af Sparekassen	212	— 38	—
Refusion	147	— 46	—
	<hr/>	642	Rd. 57 Sk.

U d g i f t :

Udbetalte Stipendier	496	Rd. 64	Sk.
Indsat i Frederiksborg Sparekasse	139	— 35	—
Regnskabsførerens Procenter	6	— 54	—
	<hr/>	642	Rd. 57 Sk.

C. Discipelbibliotheket.

Indtægt:

30 Deltagere à 1 Rd., 3 à 3 Mk.	31 Rd. 48 Sk.
4 Eksemplarer af Kataloget à 16 Sk.	„ — 64 —
	<hr/> 32 Rd. 16 Sk.

Udgift:

Underskud fra forrige Aar	„ Rd. 72 Sk.
Bøger	26 — 48 —
	<hr/> 27 Rd. 24 Sk.

IX.

Fordeling af Skolens Beneficier.

1. **Skolens Stipendier:** Det højeste, C. E. Tauson og P. C. Limpricht; det mellemste, J. O. V. Königsfeldt, G. E. Drøhse, I. Olivarius; det laveste, G. A. Brasen, I. V. R. Albrechtsen, A. Henningsen, I. F. Heger, A. L. I. Trane, C. J. L. Hildebrandt, C. G. Lassen, J. P. S. Malthé.
2. **Det Moltkeske Legat** for Embedsmænds skolesøgende Sønner: I. O. V. Königsfeldt, C. Ewald, I. S. S. B. Ulrich.
3. **Det Treschowske Legat** til Udredelse af Skolepenge: C. F. Teisner.
4. **Fri Undervisning:** C. E. Tauson, I. L. Faartoft, G. A. Brasen, C. Ewald, I. S. S. B. Ulrich, A. C. C. Albrechtsen, G. C. L. Svendsen, H. C. P. H. Baumgarten, C. I. Hansen, H. C. S. Lassen, I. O. H. Jespersen, H. C. D. Voigt.
5. **Extraordinære Gratister:** I. O. V. Königsfeldt, I. V. N. Reinhardt, I. F. V. Lowsen.

X.

Tidstavle for Prøverne.

Afgangsprøven.

A. For de studerende Disciple.

Skriftlig: Lørdag den 15de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (bunden Opgave); 4—8 Oversættelse fra Latin til Dansk; Mandag den

17de Juni Kl. 8—12 Oversættelse fra Dansk til Latin; 4—8 Geometri; Tirsdag den 18de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (fri Opgave); 4—8 Arithmetik.

Mundtlig: Lørdag den 22de Juni Kl. 5 Hebraisk; Torsdag den 11te Juli Kl. 8 Geometri; Kl. 4 Arithmetik; Fredag den 12te Juli Kl. 8 Historie; Kl. 4 Græsk; Lørdag den 13de Juli Kl. 8 Latin; Kl. 11 Naturlære.

B. For Realkandidaten.

Skriftlig: Lørdag den 29de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (bunden Opgave); 4—8 Regneopgave I; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (fri Opgave); Kl. 4—8 Regneopgave II.

Mundtlig: Prøven foretages sammen med 5te Kl. i alle Fag undtagen i Engelsk og Dansk, der foretages sammen med 4de Rkl.

Aarsprøven.

Skriftlig: VII. B. Lørdag den 15de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (bunden Opgave); 4—8 Oversættelse fra Latin til Dansk; Mandag den 17de Juni Kl. 8—12 Oversættelse fra Dansk til Latin; 4—8 Geometri; Tirsdag den 18de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet (fri Opgave); 4—8 Arithmetik.

VI. Lørdag den 29de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet; 4—7 latinsk Version; Mandag den 1ste Juli 8—12 latinsk Stil; 4—8 Mathematik.

V. Lørdag den 29de Juni Kl. 8—12 Udarbejdelse i Modersmaalet; 4—7 Regning; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—12 V. St. latinsk Stil; V. R. dansk Stil II; 4—6 fransk Stil; Tirsdag den 2den Juli Kl. 8—11 V. St. latinsk Version; 12—2 tysk Version; 4—7 Matematik.

IV. Lørdag den 29de Juni Kl. 8—11 Udarbejdelse i Modersmaalet; 4—7 IV. St. latinsk Version; 4—8 IV. R. Regning; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—11 IV St. latinsk Stil; IV R. Udarbejdelse i Modersmaalet II; 4—6 fransk Stil;

Tirsdag den 2den Juli Kl. 8—11 tysk Version; 4—7 Matematik.

III. Lørdag den 29de Juni Kl 8—11 dansk Stil; 4—7 tysk Version; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—11 latinsk Stil; 4—6 Regning; Tirsdag den 2den Juli Kl. 8—11 fransk Stil.

II. Lørdag den 29de Juni Kl. 8—10 dansk Stil; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—10 tysk Version; 4—6 Regning; Tirsdag den 2den Juli Kl 8—11 fransk Stil.

I. Lørdag den 29de Juni Kl. 8—10 dansk Stil; Mandag den 1ste Juli Kl. 8—10 Regning.

Mundtlig: VII. B. Torsdag den 4de Juli Kl 8 Latin; Fredag den 5te Juli Kl. 8 Græsk; Lørdag den 6te Kl. 8 Historie; Kl. 5 Religion; Mandag den 8de Kl. 12 Naturlære; Tirsdag 9de Kl. 8 Fransk; Kl. 12 Hebraisk; Onsdag den 10de Kl. 8 Matematik.

VI. Torsdag den 4de Juli Kl. 8 Geografi; Kl. 12 Religion; Kl. 5 Latin; Fredag den 5te Kl. 5 Græsk; Lørdag den 6te Kl. 5 Historie; Mandag den 8de Kl. 5 Matematik; Fredag den 12te Kl. 11 Naturhistorie; Kl. 6 Tysk; Lørdag den 13de Kl. 9 Fransk.

V. Torsdag den 4de Juli Kl. 8 Fransk; Kl. 12 Naturhistorie; Fredag den 5te Kl. 8 Historie; Kl. 12 Tysk; Lørdag den 6te Kl. 8 Geometri; Kl. 12 Græsk; Mandag den 8de Kl. 8 Latin; Kl. 12 V. R. Engelsk; Kl. 5 Religion; Tirsdag den 9de Kl. 8 Geografi; Kl. 12 Arithmetik; Kl. 5 V. R. Dansk.

IV. Torsdag den 4de Juli Kl. 8 Tysk; Fredag den 5te Kl 8 Fransk; Kl. 5 Matematik; Lørdag den 6te Kl. 8 Religion; Mandag den 8de Kl. 8 Geografi; Kl. 12 Latin; Kl. 12 IV. R. Engelsk; Tirsdag den 9de Kl. 8 Naturhistorie; Kl. 5 Historie; Kl. 5 IV. R. Dansk.

III. Torsdag den 4de Juli Kl. 12 Tysk; Kl. 5 Historie; Fredag den 5te Kl. 8 Matematik; Kl. 12 Latin; Lørdag den 6te Kl. 8 Fransk; Kl. 5 Naturhistorie; Mandag den 8de Kl. 8 Religion; Kl. 5 Geografi; Tirsdag den 9de Kl. 12 Dansk.

II. Torsdag den 4de Juli Kl. 5 Dansk; Fredag den 5te Kl. 12 Fransk; Kl. 5 Religion; Lørdag den 6te Kl. 12 Historie; Mandag den 8de Kl. 12 Tysk; Kl. 5 Geografi; Tirsdag den 9de Kl. 8 Naturhistorie.

I. Torsdag den 4de Juli Kl. 12 Historie; Fredag den 5te Kl. 12 Dansk; Kl. 5 Religion; Lørdag den 6te Kl. 12 Geografi; Mandag den 8de Kl. 8 Tysk; Tirsdag den 9de Kl. 5 Naturhistorie.

Onsdag den 10de Juli Kl. 9 prøves de nye Disciple. De, der ikke kunne møde til den Tid, prøves Torsdag den 15de August Kl. 10.

Onsdag den 10de Juli Kl. 12 Prøve i Sang.

Fredag den 12te Juli Kl. 12 Prøve i Gymnastik for hele Skolen.

Lørdag den 13de Juli Kl. 5 bekendtgjøres Udfaldet af Prøverne, hvorefter Sommerferien tager sin Begyndelse.

Torsdagen den 15de August Kl. 8 begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de mundtlige Prøver og Slutningshøjtideligheden indbydes Disciplenes Forældre og Værger og enhver, der har Interesse for Skolen og dens Virksomhed.

Frederiksborg lærde Skole, i Juni 1872.

C. Berg.
